ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΝΕΑ.

31 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1865. **ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.** ΑΡΙΘΜΟΣ 6.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

(Συνέχεια).

—○oo○—

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ.

Αἱ Ἰουδαϊκαὶ παραδόσεις ἔχουσι τὸν ἔκπτωτον Ἀδάμ. Αἱ Ἑλληνικαὶ παραδόσεις ἔχουσι τὸν Προμηθέα δεσμώτην. Ὁ Ἀδὰμ ἀποβάλλεται τῆς Ἐδὲμ, ὡς γευθεὶς τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως· ὁ Προμηθεὺς δεσμεύεται ὡς κλέπτης τοῦ οὐρανίου πυρὸς καὶ διδάσκαλος τῆς ἐπιστήμης. Ἀκολουθήσωμεν μετὰ προσοχῆς τὴν παράδοξον σχέσιν καὶ ὁμοιότητα τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως, διότι ἐν τῇ σχέσει καὶ τῇ ὁμοιότητι ταύτῃ θέλομεν ἴδει, ὡς διὰ μελανῆς ὑέλου, τὴν ἑνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Αἱ Ἰουδαϊκαὶ παραδόσεις διδάσκουσιν, ὅτι ὁ ἔκπτωτος Ἀδὰμ εἰς τῆς Ἀσίας ἐπλανήθη τὴν ἤπειρον, ἐν τιμωρίαν αὐτοῦ ἀποτίων· αἱ Ἑλληνικαὶ τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀγριωπὸν Καύκασον ἀναφέρουσιν ὡς μέρος, ἔνθα προσηλώθη ὁ Προμηθεύς. Ὁ Ἀδὰμ ἦτο τὸ πλάσμα τοῦ ἑνὸς Θεοῦ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας· ὁ Προμηθεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Θέτιδος (ἢ κατ' ἄλλους τῆς Κλυμένης), ἀμφοτέρων τέκνων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Ῥέας. Ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ Σανσκριτικὸν **Djaus**. Ἡ λέξις αὕτη σημαίνει τὸν οὐρανὸν, εἰς δὲ τὰς θυγατέρας τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης, τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν, τὸ **Djaus** γίνεται ἔνθα μὲν **THEUS** = θεὸς, ἔνθα δὲ **Deus**. Ὁ Ἀδὰμ πρωτόπλαστος, ὁ Προμηθεὺς ἐγγονὸς τοῦ Οὐρανοῦ. Ὁ Ἀδὰμ φίλος τῷ Θεῷ, ἑνόσῳ δὲν γεύεται τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως· ὁ Προμηθεὺς φίλος τῷ Διΐ, ἑνόσῳ δὲν κλέπτει τὸ πῦρ τῆς ἀθανασίας. Ὁ Ἀδὰμ παρίσταται ὡς τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἀνώτατον πλάσμα τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ χάους ἐμφάνισιν τῆς ὑλικῆς τάξεως καὶ τὴν ὑποταγὴν καὶ κατάταξιν τῶν ὑλικῶν δυνάμεων εἰς τὸ θεῖον ῥῆμα· καὶ ἐν γένει, ὡς ἰδέα τοῦ Θεοῦ συνεργήσασα εἰς τὴν πλάσιν· ὁ Προμηθεὺς παρίσταται ὡς συνεργὸς τοῦ Διὸς εἰς τὸν κατὰ τῶν Τιτάνων (τῶν ὑλικῶν δυνάμεων) πόλεμον, καὶ ὡς σύμμαχος τοῦ Διὸς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς τάξεως ἀγῶνα.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, τὸ ἀνυπότακτον καὶ ἀδέσμευτον τοῦτο πνεῦμα, καὶ ὁ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα οἶκτος κινεῖ τὸν Προμηθέα ὅπως κλέψῃ τὸ πῦρ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν, καὶ φωτίσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀνταρσίας, ὁ Ἑωσφόρος, ὁ ἀνυπότακτος οὗτος ἀρχάγγελος, παρακινεῖ τὸν πρωτόπλαστον ὅπως γευθῇ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. Ὁ Ἀδὰμ γεύεται· ἀλλὰ τίθεται ἐκτὸς τῆς Ἐδέμ· ὁ Προμηθεὺς κλέπτει· ἀλλὰ διώκεται τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ Προμηθεὺς καταδικάζεται νὰ ὑποστῇ τὰς βασάνους, καρφούμενος εἰς ἄξενον βράχον· ὁ Ἀδὰμ διώκεται, θέλει γευθῇ ἐν ἀγωνίαις τὸν ἄρτον του ἐπὶ γῆς, φυούσης ἀκάνθας καὶ τριβόλους. Ὁ ἄγγελος τῶν θεῶν Ἑρμῆς ἀγγέλει εἰς τὸν Προμηθέα τὰς φρικώδεις τιμωρίας, ἃς θέλει ὑποστῇ πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ ἀπέναντι τοῦ οὐρανοῦ σφάλματός του· ὁ ἀρχάγγελος ἐν φλογερᾷ καὶ πυρίνῃ ῥομφαίᾳ ἀγγέλλει εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸ μακρὸν τῆς τιμωρίας αὐτοῦ καὶ τὴν βαρείαν τοῦ Ὑψίστου ὀργήν. Τετέλεσται! Ὁ Προμηθεὺς καὶ ὁ Ζεὺς χωρίζονται ὑπὸ ἀβύσσου. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ Θεοῦ καὶ Ἀδὰμ μέγιστον ἀνοίγεται χάσμα. Ἀκούει ὅμως ὁ Ἀδὰμ λέξιν παρήγορον: Ἐλεύσετ' ἦμαρ, καθ' ὃ ἡ πύλη τῆς Ἐδὲμ θέλει τῷ ἀνεωχθῇ. Ὁ Προμηθεὺς ἀφ' ἑτέρου ἀκούει, καὶ ἐν τῷ φωτεινῷ αὐτοῦ πνεύματι ἀνακαλύπτει, ὅτι ἡμέραν τινὰ θέλει συνδιαλλαχθῇ πάλιν μετὰ τοῦ Διός. Αἱ θλίψεις τοῦ Ἀδὰμ εἶναι ὁ κατατρώγων τὸ ἧπαρ τοῦ Προμηθέως γύψ. Δὲν ἀναπτυσσόμεθα πλειότερον. Ἀνευρῶντες τὴν περὶ Προμηθέως παράδοσιν ἐν τῷ συναξαρίῳ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐδικαιολογήσαμεν ὅ,τι ἀνωτέρω ἐλέχθη, τοῦτέστι ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἀνεῦρε πρόσωπον, συνδεόμενον μετὰ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' ἐγίνωσκεν ὁ Αἰσχύλος τὴν σχέσιν τοῦ Ἀδὰμ καὶ Προμηθέως;

Ἄπαγε! Παραδόξως μόνον ὁ Προμηθεύς του συνέπεσε νὰ ᾖ προπάτωρ, εὐεργέτης, μάρτυς Ἀδάμ. Τί δὲ μόνον ὁ Αἰσχύλος παιδιόθεν ἤκουσε περὶ Προμηθέως καὶ τί ἀνεῦρεν ἐν ταῖς σελίσι τῶν θεολογικῶν συναξαρίων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος; Λέγομεν.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ.

Ἡ ἀρχαϊκὴ παράδοσις ἀπέδωκεν εἰς τὸν Προμηθέα χαρακτῆρα ὑπερτάτης εὐφυΐας, συνάμα δὲ καὶ πάσας τὰς φιλελευθέρους τάσεις. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς παραδόσεως ταύτης ἐξηλείφετο ἡ φιλάνθρωπος αὐτοῦ κλίσις, τίς οἶδεν ὁποῖα μελανὰ χρώματα ἤθελον σκιάσει τὸ μέτωπον τοῦ ἀποθεωθέντος τούτου προσώπου τῆς μυθολογίας. Τὸ ἀνθρώπινον γένος, κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν παράδοσιν, ἔκειτο ἐν τῇ ἀθλιότητι καὶ τῇ δυστυχίᾳ. Ὁ οὐρανὸς εἶχεν ἀποφασίσει τὴν ἐξάλειψιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἡ ταλαιπωρία καὶ τὸ παχυλὸν τῆς ἀδαημοσύνης σκότος διεχέετο πέριξ αὐτοῦ. Ἤδη τὸ μυστικῶς συλληφθὲν σχέδιον τοῦ οὐρανοῦ ἐγίνωσκεν ὁ Προμηθεὺς, καὶ ἡ ὥρα ἦτο κρίσιμος. Τὸ ἄνθος τῆς θεότητος Ἡφαίστου, τὸ πῦρ, ἦτο ἄγνωστον εἰς τοὺς ἀθλίους βροτούς. Ἀπὸ τοῦ πυρὸς αἱ τέχναι ἀναγεννώμεναι ἠδύναντο νὰ μορφώσωσι καὶ νὰ σώσωσι μόναι τὸ δύστηνον τῶν θνητῶν γένος. Ὁ οὐρανὸς ἀμέριμνος ἐπιχαίρει διὰ τὸ καταστρεπτικὸν αὐτοῦ σχέδιον, ἀλλ' ἡ καρδία τοῦ Προμηθέως, συνωμοτοῦσα μετὰ τῶν φιλανθρώπων αἰσθημάτων τοῦ οἴκτου, τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τοῦ ἐλέου, ὑποσκάπτει τὰ τοῦ οὐρανοῦ μισάνθρωπα σχέδια. Ἡ χεὶρ τοῦ Προμηθέως, ὑπακούουσα εἰς τὴν ἐνδόμυχον συνωμοσίαν, λαμβάνει τὸν νάρθηκα· ἡ φλὸξ τοῦ οὐρανίου πυρὸς ἄπλετος πληροῖ τοὺς αἰθέρας· ὁ νάρθηξ πληροῦται, καὶ ὁ Προμηθεὺς παραδίδει τὸ πολύτιμον κλέμμα εἰς τὸ δυστυχὲς τῶν ἀνθρώπων γένος. Ἡ γῆ ἤδη σπινθηροβολεῖ, καὶ ἡ λάμψις τῶν πυρῶν ἀντανακλᾶται εἰς τοὺς οὐρανούς. Οἱ Θεοὶ ἀτενίζουσιν ἀλλήλους ἔκπληκτοι! Ποῖος ὁ βέβηλος κλέπτης; Ὁ Προμηθεὺς εἶναι ἀπών. Ὁ Ὄλυμπος σκυθρωπάζει, καὶ μέλανα νέφη κυκλοῦσι τὴν ὑπερήφανον αὐτοῦ κορυφήν. Ὁ Προμηθεὺς προγράφεται.

Ἡ θεοκρατικὴ τάξις δὲν ἀπέδωκε δικαιοσύνην εἰς τὸν ὑπερφυᾶ χαρακτῆρα τοῦ Προμηθέως. Προκειμένου περὶ Θεῶν, ἡ θεοκρατικὴ τάξις δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ δίκαιον εἰς τὸν δικαιούμενον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἡσίοδος, ὡς ἀνήκων εἰς τὸ θεοκρατικὸν σύστημα, ἔνοχον μᾶλλον ἢ φιλάνθρωπον καὶ ἑκούσιον ἔνοχον παρέστησεν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ (*) τὸν Προμηθέα. Ὁ Ἡσίοδος ἀναφέρει τὴν καταδίκην αὐτοῦ· ἡ Ἀθηναϊκὴ ὅμως παράδοσις δὲν περιωρίζετο εἰς τοῦτο μόνον· οὐδόλως ἐλησμόνει καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἀπολύτρωσιν καὶ συνδιαλλαγὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Διός.

Ὁ Αἰσχύλος, Ἀθηναῖος ὤν, εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὴν Ἀθηναϊκὴν παράδοσιν. Πολλάκις δὲ νέος ἔτι ἐπεσκέφθη βεβαίως τὰ εἰς τὸν Προμηθέα ἀφιερωμένα ἱερὰ καὶ τοὺς ναοὺς, οὓς πρὸς τιμὴν τοῦ ὑπερανθρώπου ἥρωος ἵδρυσεν ἡ Ἰωνικὴ φυλὴ, ἡ τὴν Ἀττικὴν οἰκοῦσα.

Ὅ,τι δὲν ἠδύνατο νὰ χαράξῃ ὁ θεοκρατικὸς τοῦ Βοιωτοῦ κάλαμος, τοῦτο ὤφειλε νὰ τελέσῃ ἡ γραφὶς τοῦ Ἀθηναίου. Πρὸ αἰώνων τὸ σεμνοπρεπὲς ἄγαλμα τοῦ Προμηθέως φωνὴν ἀφιὲν ἐζήτει δικαιοσύνην. Καὶ ἡ δικαιοσύνη τῷ ἀπεδόθη ὑπὸ Αἰσχύλου, ἐν τῇ ὁμωνύμῳ ταύτῃ τραγῳδίᾳ.

Ὡς πρὸς τὸ κύριον θέμα, ὁ ποιητὴς ἠκολούθησε τὴν κοινὴν παράδοσιν, ἣν καὶ παρ' Ἡσιόδῳ εὑρίσκομεν. Ἀπεμακρύνθη ὅμως εἰς πολλὰ τῆς κοινῆς παραδόσεως, καὶ ἠκολούθησε τὴν ἰδίαν Ἀθηναϊκήν. Παρέστησεν ἐν ἄλλοις λόγοις τὸν Προμηθέα, ὡς κλέπτην τοῦ οὐρανίου πυρὸς, ἀλλ' ἑκουσίως ἁμαρτόντα χάριν τῶν θνητῶν, ἀλλὰ προγινώσκοντα τὴν τρομερὰν τιμωρίαν, ἣν ἤθελεν ὑποστῇ. Παρέστησεν αὐτὸν ἀκλονήτως ἐμμένοντα εἰς τὰς φιλανθρώπους ἰδέας, ἀπειλοῦντα τὸν Ὄλυμπον, καὶ ἀνακαλύπτοντα μεγαλοψύχως τὸ προνόμιον τῆς ἀδαμάστου ἀθανασίας του. Παρέστησεν αὐτὸν ὡς ἀποῤῥίψαντα τὰς συνδιαλλακτικὰς μεσιτείας, καὶ αὐτοπροαιρέτως ἀνοίξαντα τὰ στήθη αὐτοῦ ὅπως δεχθῶσι τοὺς μαινομένους κεραυνοὺς τῆς οὐρανίου ὀργῆς. Οὕτω δὲ συμβιβάσας τὸ θεοκρατικὸν μετὰ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ συναξαρίου ὁ Αἰσχύλος, ἐσχημάτισε τὸν σκελετὸν τῆς τετραλογίας τοῦ Προμηθέως (*), ἐξ ἧς μόνον ὁ Π ρ ο μ η θ ε ὺ ς Δ ε σ μ ώ τ η ς σώζεται.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές).

(*) Αἱ εἰς τοὺς συγγραφεῖς παραπομπαὶ παραλείπονται.

(*) Ὁ Αἰσχύλος ἐποίησε τετραλογίαν Προμηθέως, συγκειμένην ἐκ τοῦ «Προμηθέως Πυρφόρου» «Προμηθέως Δεσμώτου», «Προμηθέως Λυομένου» καὶ τοῦ «Προμηθέως Πυρκαέως» (Σατυρικοῦ δράματος).

ΠΕΡΙ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Ἐν τῇ μεγάλῃ περιόδῳ τῆς διανοητικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι, ἐν ᾗ ἀπαντῶμεν τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως θεάτρου, μέσου σκοποῦντος τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν καὶ διάπλασιν τῆς νεολαίας, ἐπιφαίνεται ἀριπρεπῶς τὸ πνεῦμα τῆς ὑψαύχενος καὶ μεγαλουργοῦ ἐκείνης φύσεως. Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, καθ' ἣν ὁ Ἕλλην, περιβεβλημένος ἀπόλυτόν τινα ἠθικὴν κυριαρχίαν, παρίσταται πρῶτος ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου σκηνῆς ὡς διαπρύσιός τις κῆρυξ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ῥέκτης τῶν ὑψηλοτέρων ἀρετῶν, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀναβιβάζεται ἐν θείᾳ τινὶ μοίρᾳ, ἣν ἀδύνατόν μοι κατανοῆσαι. Ἐποχὴ ὄντως διάσημος καὶ ἀξιομνημόνευτος ἐν τῇ ἱστορίᾳ! Ἡ ἀναπόλησις τῆς λαμπρᾶς ταύτης περιόδου, ἥτις πρέπει νὰ διεγείρῃ ἄλγος ἐν ἡμῖν ἐπὶ τῇ συντόμῳ αὐτῆς παρελεύσει, ἐμφορεῖ ἡμᾶς ἀφ' ἑτέρου βαρυθυμίας ἐπὶ τῇ παρούσῃ καταστάσει. Ἡ κατὰ μικρὸν ἐπικράτησις τῶν ξένων ἠθῶν καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἡ παντελὴς ἔλλειψις οἰκείων μέσων πρὸς πνευματικὴν ὠφελίαν καὶ τέρψιν, ἐμπνέουσι δικαίως τὴν τοιαύτην δυσφορίαν. Καὶ τίς δύναται νὰ μὴ δυσφορήσῃ, βλέπων τὰ μὲν ἡμέτερα ἐν ὀλιγωρίᾳ κείμενα, τὰ δὲ ἀλλότρια ὑποστηριζόμενα καὶ ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν προωθούμενα; Τίς, ἐνθυμούμενος τοὺς θησαυροὺς, οὓς ἀπήγαγεν οὐ πρὸ πολλοῦ ἀφ' ἡμῶν ἐπιτηδεία γυνὴ, δὲν οἰκτείρει τὴν γενικὴν ταύτην ἀκηδείαν; Διατί τοσαύτη σπατάλη; ποῦ τὸ ἐθνικὸν θέατρον; ποῦ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος πρὸς τὸν πλησίον; Παράδοξον τῷ ὄντι νὰ βλέπῃ τις συρφετώδη τινὰ πληθὺν ἐξ ἡμῶν, μηδενὸς φειδομένην, ὅπως συῤῥεύσῃ ἐν τοῖς ξένοις θεάτροις καὶ ἀκούσῃ εἰς ξένην καὶ ἀκατάληπτον τοῖς πολλοῖς γλῶσσαν τὰ ἐν αὐτοῖς διαδραματιζόμενα ἤθη, πάνυ ἄσχετα πρὸς τὰ ἡμέτερα καὶ διεφθαρμένα, ὡσεὶ μὴ ἦν δυνατὸν νὰ ἱδρύσωμεν ἐμπέδως ἠθικὴν σκηνὴν, ἐφ' ἧς νὰ διδάσκωνται ἁγναὶ πράξεις, ψυχαγωγοῦσαι καὶ ἐνδιαφέρουσαι συγχρόνως ἡμᾶς, ὡσεὶ ἐβουλόμεθα νὰ ἐνταφιάσωμεν ὁλοσχερῶς τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ποιήσεως, μηδόλως φροντίζοντες νὰ παραγάγωμεν ἐπ' αὐτῶν ἕτερα, συμπληροῦντα τὸ κενὸν ἐν αὐτοῖς τῶν νῦν θρησκευτικῶν εἰσηγήσεων. Ἡδίστη ἀνάμνησις κατέχει ἡμᾶς εἰσέτι, ὅτε κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος, καθ' ὃ ἐνεκαινιάσθησαν αἱ καταρχαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου ἐνταῦθα, παρευρέθημεν εἴς τινας ἐθνικὰς παραστάσεις, ὑφ' ὧν συνεκινήθημεν καὶ ἐπεκροτήσαμεν ἐπὶ τῇ δεξιότητι καὶ ἐπιτυχίᾳ, μεθ' ἧς οἱ νέοι Ἕλληνες ἠθοποιοὶ, ἄνευ τινὸς διδασκαλίας, ἄνευ προπαρασκευῆς, ἐξ ὧν τινες καὶ ἄνευ γνώσεων, ὑπεκρίνοντο πρόσωπα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα, δυσπρόσιτα ἄλλως καὶ ἀνέπαφα εἰς πρωτοπείρους. Ὅτε δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα, εὐηλπιστοῦμεν νὰ ἴδωμεν ἀμείνω πρόοδον, πλείονα ἅμιλλαν καὶ κρείττονα διοργάνωσιν, εὕρομεν τοὐναντίον παρ' ἐλπίδα τὴν πυρὰν εἰς τέφραν, τὸν δὲ ὁμογενῆ λαὸν συρόμενον, δίκην εἱλώτων, ὑπὸ τὰ θριαμβοφόρα τρόπαια τῆς **Me. Ristori** καὶ **M. Galli**, ὅ π ω ς ἐ κ ε ῖ θ ε ρ μ α ν θ ῇ, καὶ μικρὸν ἐδακρύσαμεν ἐπὶ τῇ ἀδοκήτῳ ταύτῃ ἀποτυχίᾳ. Ποῦ ἆρά γε ἀποδοτέον τοῦτο; Μὴ ἀπεπνίγη ἐν ἡμῖν πᾶς ἔρως φιλογενείας, πᾶσα αἴσθησις φιλαυτίας; μήπως δὲν αἰσθανόμεθα τὸν κίνδυνον, εἰς ὃν περιπταζόμεθα φενακιζόμενοι, τὴν ἐκ τούτου ἀποῤῥόφησιν τῶν ὑλικῶν ἡμῶν μέσων, τὴν ἀβελτηρίαν, μεθ' ἧς ἐπὶ πᾶν ἀληθῶς συμφέρον διακείμεθα, ἢ ἀγνοοῦμεν; . . . Ἀλλὰ παύσωμεν· ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ δὲν κεῖται ἐπὶ τοῖς αἰσθήμασι· μάλιστα ὁ νῦν Ἕλλην, καὶ ὁ πλέον ἀπαίδευτος, ἐχαρακτηρίσθη πάντοτε ὡς θιασώτης τοῦ καλοῦ· ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι ἐλλείψει τούτου παρ' αὐτῷ τείνει πρὸς τὸ ἀλλότριον, τείνει, ἀλλ' οὐδόλως τὸ οἰκειοποιεῖται ὡς παρεφθαρμένον. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ διακοπέντος ἔργου θέλει παύσει καὶ τὴν ἄλλως ἀσύγγνωστον ταύτην τάσιν. Πλὴν ἀφ' ἑτέρου ἡ ὁρμὴ αὕτη ἔχει ἑτέρας ῥίζας, ἃς ἤδη προτιθέμεθα νὰ ὑποδείξωμεν καὶ ἐκκόψωμεν. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι κατ' ἔτος ἐξοδεύονται ἀνυπολόγιστα χρήματα ἐν τοῖς δημοσίοις χοροῖς καὶ ἐν ἄλλαις παραπλησίαις ἐκφαυλιστικαῖς ἐθιμοταξίαις, μηδεμίαν ὄνησιν ἐπιφέροντα, ἅτινα ἄλλως καλῶς ἐγχειριζόμενα ἤθελον πληρώνει πλεῖστα παρ' ἡμῖν κενά. Τὰ μέσα ταῦτα, ἅπερ ἐκλέγουσιν ἑκουσίως τὰ φιλευεργετικὰ καταστήματα πρὸς περίθαλψιν τοῦ πλησίον, ἀφίστανται ἄγαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, τοῦ θείου αὐτῆς σκοποῦ. Αἱ φιλόπτωχοι ἀδελφότητες ἐλάχιστα ὠφελοῦνται ἐκ τοῦ ἀργυρίου, ὅπερ προθύμως οἱ ὁμογενεῖς χορηγοῦσι πρὸς ἀρωγὴν τῶν ἑταιριῶν τούτων. Καθ' ἃς ἔχομεν θετικωτάτας πληροφορίας, ἐκ τῶν 2600 καὶ ἐπέκεινα λιρῶν, τῶν δαπανωμένων ἐτησίως χάριν τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς πρωτευούσης ἐν τοῖς δημοσίοις χοροῖς, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἰδίων καταναλώσεων ἑκάστου ἀτόμου, διὰ τὴν κώμοσιν, τὸν ἱματισμὸν καὶ τὸ κατάλληλον περίβλημα, 200 μόνον λίραι πολλάκις διαμεριζόμεναι μεταβαίνουσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, αἱ δὲ λοιπαὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποῤῥοφοῦνται. Φρικτὴ τῷ ὄντι παραδοξολογία. Καὶ τὸ μὲν πρόθυμον τῶν συντρεχόντων ὁμογενῶν πολλοῦ ἄξιον· ἀλλὰ, πρὸς Θεοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἡ ἐλαχίστη φροντὶς, ὅπως μὴ ἐκτεθῶσι διὰ τοῦ μέσου τούτου οἱ τιμιότεροι βλαστοὶ τῶν οἰκογενειῶν, μηδὲ γένηται ἀσκόπως τοιαύτη δαπάνη, ἐνῷ πρὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης βαθμίδος ὑπάρχει χάσμα χαῖνον ἐπαπειλοῦν ἡμᾶς; Οἱ χοροὶ πρὸς τούτοις εἰσὶ βλαπτικοὶ καὶ ἄντικρυς εἴς τε τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ὑγιείαν ἀντικείμενοι. Ἐπιφέρουσιν ἀδράνειαν, χαλάρωσιν εἰς τὸν ὀργανισμὸν, ἐπιδρῶσαν οὐ σμικρὸν ἐπὶ τὴν ψυχὴν, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ ἄνευ ἐπισήμου χαρακτῆρος εἰσὶν ἄλλως ὀλέθριοι. Ἀλλ' ἐμμένοντες εἰς τὴν ἀνάγκην, ἣν ἀνωτέρω ἐξεφράσαμεν, καὶ χαίροντες ἐπὶ τῇ κοινῇ ἡμῶν γνώμῃ, πεποίθαμεν ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι, παρεχομένων τῶν πρὸς τοῦτο μέσων, ἐκλείψει αὐτόματον τὸ κακὸν τοῦτο, τὸ περιποιοῦν αἶσχος τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ, ἐξ ἧς ἄλλως ἐλλείπει πᾶν ἠθικὸν κέντρον συνδέσμου.

Τοιοῦτον κέντρον ἐννοοῦμεν βεβαίως τὸ ἐθνικὸν θέατρον. Πρὶν δὲ προβῶμεν νὰ ὑποδείξωμεν τὰ πρὸς σύστασιν αὐτοῦ εὐχερῆ μέσα, ἅπερ εὐκόλως προσεπινοοῦνται, ἐρχόμεθα νὰ εἴπωμεν τινὰ ἐπιτροχάδην ἐπ' αὐτοῦ τούτου. Κατὰ φυσικήν τινα ἀρχὴν, αἱ ἐξωτερικαὶ ἐντυπώσεις, καθ' ὀντιναδήποτε τρόπον γινόμεναι, ἐπιδρῶσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τὴν ψυχὴν, καὶ οὕτως ἢ ἄλλως αὐτὴν διαθέτουσιν. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐρείδονται ἅπασαι αἱ πρακτικαὶ διδασκαλίαι, τὰ παραδείγματα, καὶ συντόμως εἰπεῖν, πᾶν τὸ δι' οὗ συμβάλλεται ἡ μόρφωσις καὶ διαστροφὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ θέατρον λοιπὸν, καθὸ ἰδίως τὴν παράστασιν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, εἴτε ἀγαθῶν εἴτε φαύλων, ἐπαγγελλόμενον, ἐστὶν ἀπολύτως ἀπαιτούμενον ἐν ταῖς κοινωνίαις. Εἶναι πρακτικὸν, ὡς εἰπεῖν, σχολεῖον, ἐν ᾧ ὁ ἀκροατὴς, βλέπων καὶ ἀκούων ἔνθεν μὲν τὸν θρίαμβον τῶν καλῶν ἔργων, ἔνθεν δὲ τὴν στηλίτευσιν τῶν κακῶν πράξεων τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἕλκεται λεληθότως ὑπὸ τῶν ἐντυπώσεων τούτων εἰς μίμησιν τῆς ἀρετῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποτροπιάζεται τὴν κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐ-

τοῦ γυμνουμένην καὶ στηλιτευομένην κακίαν. Εὐληπότερον δὲ εἰπεῖν, τυγχάνει ἡ μάστιξ τῶν κοινωνικῶν καταχρήσεων καὶ ὁ τύπος τῶν ὑψηλοτέρων ἀρετῶν, ἃς, ἐκλέγον ἐκ τῶν ἀτόμων, παρίστησιν ἐν τῇ δραστικωτέρᾳ αὐτῶν ἐνεργείᾳ καὶ δυνάμει. Ἡ Ποίησις καὶ ἡ Μουσική, ἡ μὲν διὰ τῆς ἐρρύθμου καὶ ὑψηγόρου τῶν ἰδεῶν ἀπαγγελίας, ἡ δὲ διὰ τῶν ἡδέων αὐτῆς κηλημάτων, συνετέλεσαν, ὥσπερ δύο ὀχετοί, δι' ὧν ἀπεσταλάσσοντο εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν τὰ τῶν ἐντυπώσεων ἀποτελέσματα. Τὸ θέατρον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀρχαιότητι ἠνέῳξε πρὸς τοῖς ἄλλοις νέαν περίοδον τῇ Ἑλληνικῇ Φιλολογίᾳ, καθ' ἣν αὕτη ἀνέπτη πρὸς τὸ ἀνώτατον αὐτῆς ἀπόγειον. Διὰ δὲ τῆς ἁμίλλης τῶν δραματικῶν ποιητῶν, τῶν ταδιοδρομούντων ἐπὶ μακρὸν ἐναμίλλως ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς σκηνῆς, ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀναπτύξεώς της, καὶ ἐξήγαγε τὰς λεπτοτέρας καὶ μυχαιοτέρας τῆς ψυχῆς ἐννοίας. Αἱ τέχναι ὡσαύτως ἐνεψυχώθησαν, αἱ ἐπιστῆμαι προήχθησαν, καὶ, συντόμως εἰπεῖν, τότε παρεστάθησαν καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν λαμπρότητα τὰ πλεονεκτήματα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἡ ὑπὸ τοιούτους οἰωνοὺς ἐγκαθίδρυσις παρ' ἡμῖν τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ θεάτρου ἔσεται βεβαίως ἡ θερμοτέρα ποθὴ παντὸς ἐπιζητοῦντος τὴν ἀποσόβησιν τῆς ἀλλοτρίου κακίας καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς πατρῴας ἀρετῆς. Σήμερον, ὅτε τὰ μέσα ὑπάρχουσιν ἐν δαψιλείᾳ, οἱ ὁμογενεῖς ἐξοδεύουσιν ἀφειδῶς πρὸς πᾶν ἔργον ἐπωφελὲς, φιλανθρωπικὰ καταστήματα εὐμοιροῦσι, σύλλογοι παντὸς εἴδους παιδεύσεως συνεκροτήθησαν, νομίζομεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν καλλιτέραν εὐκαιρίαν, ὅπως συνάψωμεν τὰς μερικὰς ταύτας προσπαθείας πρὸς γενικήν τινα λυσιτέλειαν, καὶ παρασκευάσωμεν παρ' ἡμῖν τὴν μόρφωσιν ὑψηλοτέρου ἔργου, ἀξίου τῶν ἡμετέρων πόθων, καὶ δυναμένου μυριαχῶς νὰ ὠφελήσῃ ἡμᾶς. Τὸ ἥμισυ μόνον τῶν κατ' ἔτος δαπανωμένων ἐν τοῖς χοροῖς ἀρκεῖ ὅπως θέσῃ εἰς ῥοῦν τὴν πηγὴν ταύτην τῆς εὐπραγίας, καὶ ἀποφέρῃ μετὰ καὶ ἄλλων ὠφελημάτων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἐξόδων του, σημαντικωτάτην ἐπιχορήγησιν εἰς πάντα τὰ φιλεκπαιδευτικὰ καὶ εὐεργετικὰ καθιδρύματα, ἅτινα τοῦ λοιποῦ θὰ ὦσιν ἀπηλλαγμένα τοῦ ὀνείδους τῶν δημοσίων χορῶν, ἀντικαθισταμένων διὰ τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου. Αἱ πρὸς τοῦτο προκαταβολαὶ, γινόμεναι διὰ μετοχῶν, ὧν ἡ ἀπότισις νὰ γίνηται ἐν ὡρισμένῳ τινὶ καιρῷ, θέλει ἄρει ἀπὸ τοῦ μέσου πᾶν παρεμβαλλόμενον κώλυμα. Ἑκατὸν, φέρ' εἰπεῖν, μετοχαὶ, εἰ καὶ πλείονες, ἐκ δέκα λιρῶν, διανεμόμεναι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἐμπόρους τῆς πρωτευούσης, εἰσὶν ἀποχρῶσαι ὅπως ἐν βραχεῖ θέσωσιν εἰς κίνησιν τὰ ἐλατήρια τοῦ προβαλλομένου σκοποῦ. Τινὰ τῶν ἐντίμων μελῶν τῶν εἰρημένων ἑταιριῶν, ἱκανὸν σωματεῖον ἀπαρτίζοντα, ἀναδεχόμενα τὴν εἴσπραξιν καὶ διαχείρισιν τῶν προκαταβολῶν τούτων, καὶ δὴ καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου, θέλουσι τύχει τοῦ πλουσιωτάτου ἐράνου τῆς φιλοκάλου καὶ φιλανθρώπου ἡμῶν κοινότητος εἰς τὰς ἀγαθὰς προθέσεις των. Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος, ὁ τοσοῦτον ἀξίως τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ βαίνων, λαμβάνων ὡς μέλημα τὸ πρόγραμμα τῶν παραστάσεων, καὶ προτείνων θέμα τι κατ' ἐκλογὴν τοῖς παρ' ἡμῖν λογίοις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἡ διασκευὴν ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ δράματος ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἀμοιβῆς εἰς τὸν μᾶλλον εὐδοκιμοῦντα, χορηγουμένης ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ θεάτρου, πρὸς δὲ τούτοις ἐπαγρυπνῶν καὶ ἐπὶ τὴν μόρρωσιν ἀξίων ἠθοποιῶν, θέλει παράσχει οὕτω τὰς ὑψηλοτέρας καὶ σπουδαιοτέρας ὠφελίας εἴς τε τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν νεωτέραν δραματικὴν Ποίησιν, καὶ καθόλου εἰπεῖν, εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν. Τελευταῖον ὁ Μουσικὸς Σύλλογος, ἁπτόμενος ἐρρωμενέστερον τοῦ ἐν τοῖς μάλιστα σπουδαίου ζητήματος, θέλει διαῤῥήξει τὸ μεταίχμιον τῆς ὑποτιθεμένης ἀγνώστου τῶν ἀρχαίων Μουσικῆς, καὶ προσπελάσει βαθμηδὸν εἰς τὸ ὕψος καὶ κάλλος αὐτῆς. Μουσικοδιδάσκαλοι, οὓς ἐξ Ἑπτανήσου εὐκόλως δυνάμεθα νὰ προμηθεύσωμεν, συνεργοῦντες πρὸς μόρφωσιν ὑποκριτριῶν, θέλουσιν ὑπουργήσει σπουδαίως τῷ Μουσικῷ Συλλόγῳ καὶ κοσμήσει ἀξίως τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον. Πρὸς δὲ τούτοις, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα βοηθήματα, οὐχ ἧττον περισπούδαστα. Αἱ δύο τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σοφοκλέους, ἡ «Ἀντιγόνη» καὶ «Οἰδίπους ὁ Τύραννος» εἰσὶ μεμελισμέναι ὑπό τινος Γερμανοῦ Μουσικοῦ. Τὰ δύο ταῦτα δράματα οὕτω ἐμμελῆ παρεστάθησαν ἐν δαψιλεῖ ἀκροατηρίῳ ἐν τῷ βασιλικῷ θεάτρῳ εἰς Βερολῖνον, καὶ διήγειραν θαλερὰ δάκρυα παρὰ τοῖς ἀλλοδαποῖς (1). Τὰ χορικὰ τούτων μέλη, μεταφερόμενα εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, δὲν δύνανται νὰ τεθῶσιν ἆρά γε ὡς ἀφετηρία εἰς προσόμοιόν τινα μελοποιΐαν τῶν ὑπαρχόντων ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς τραγῳδίας;

Οὕτω ἀναμορφούμενον τὸ ἐθνικὸν θέατρον, καὶ καθιστάμενον ἀντικείμενον κοινῆς μερίμνης καὶ κοινῆς ὠφελίας, περιποιήσει οὐ μόνον τιμὴν τοῖς ἱδρυταῖς καὶ προστάταις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπείρους ὠφελίας εἰς πᾶσαν τάξιν ἀνθρώπων. Καθάπερ πυρσὸς τηλαυγὴς, καίων ἐν μέσῃ νυκτὶ, θέλει ῥίπτει τὰς φωτοβόλους καὶ εὐεργετικὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας πανταχοῦ. Διὰ τοῦ μέσου τούτου, φέρ' εἰπεῖν, θὰ ἀνοιχθῇ νέον στάδιον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν εὐφυΐαν, αἱ φιλόπτωχοι ἀδελφότητες θέλουσι βοηθεῖσθαι πλειότερον ἢ πρότερον, ἡ νεωτέρα Φιλολογία θέλει πλουτισθῇ μεγάλως, οἱ παρ' ἡμῖν εὐπαίδευτοι ἄνδρες θὰ εὕρωσιν ἐμψύχωσίν τινα, ὧν ἄλλως οἱ κόποι ἀποβαίνουσιν ἄγονοι, καὶ, ὁ μέγιστον, ἐκτὸς τῶν μεγάλων τούτων εὐεργετημάτων, θέλομεν ἀποδιοπομπεύσει πάντα τὰ μέχρι τοῦδε ἠθικῶς ἐπικίνδυνα μέσα. Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πραγματικῶν τούτων ὠφελειῶν, οὐδείς ἐστιν, ὃς ἤθελε φεισθῇ νὰ πρεσενέγκῃ τὸν ἐπὶ τούτῳ ἔρανον ἐλευθεριώτερον ἢ ἄλλοτε, οὐδὲ ὅστις ἤθελε προτιμήσει νὰ παρευρίσκηται τοῦ λοιποῦ ἐν καταγωγείοις ἀλαστορικοῖς καὶ ἐν θεάτροις τοιούτοις, ἐν οἷς ἡ αἰδὼς καὶ ἡ ἀσχημοσύνη ἐν ἴσῳ κεῖνται.

Ἐκθεὶς ἰδέαν, ἣν μετ' εὐγνωμοσύνης μοὶ ὑπηγόρευσεν ὁ Κ. Ἐπαμεινώνδας Ῥαφόπουλος ἐπὶ τῆς συστάσεως Ἑλληνικοῦ θεάτρου, παραδίδω αὐτὴν εἰς τὴν μελέτην τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, καὶ δι' αὐτοῦ εἰς πάντα ὁμογενῆ, ὀρεγόμενον τοῦ καλοῦ καὶ κηδόμενον τῆς ἐθνικῆς προόδου.

Α. Ε. ΙΓΓΛΕΣΗΣ.

(1) Ὁ Καθηγητὴς κύριος Ἀνδρέας Σπαθάρης ἔνθους διεκοίνωσεν ἡμῖν πρὸ πολλοῦ τὴν ἐπιτυχίαν τούτου, ἧς ἦν αὐτόπτης ἐν τῇ ἐν Βερολίνῳ αὐτοῦ διατριβῇ.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἀφ' οὗ σχεδὸν κυχαριστήσαμεν τὴν περιεργίαν τῶν γυναικῶν τοῦ Σάμβα, ἠθελήσαμεν νὰ ζητήσωμεν παρ' αὐτῶν ὡς ἀμοιβὴν νὰ ἐξηγήσωσιν εἰς ἡμᾶς τὸν τρόπον τοῦ προπαρασκευάζειν τὰ φαγητὰ καὶ μάλιστα τὸ περίφημον κουσκουσοῦ. Ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν ἡμῶν, μετὰ τόσον μάλιστα πλειοτέρας προθυμίας, καθ' ὅσον ταῖς εἴχομεν προσφέρει μικρά τινα ἐπίχρυσα κόσμητα. Βρέχουσι τὸ ἄλευρον εἰς νερὸν, ἔπειτα τὸ ταράττουσιν ἐντὸς κολοκύνθης, ἕως οὗ συναχθῇ εἰς μικρὰ σφαιρίδια ὡς κόκκοι πιπερίου. Οὕτω δὲ ξηραινόμενον διατηρεῖται ἐπὶ πολύ. Αἱ πτωχότεραι τάξεις τὸ βράζουσιν ἔπειτα εἰς ἁπλοῦν νερὸν, οἱ δὲ πλουσιώτεροι τὸ θέτουσιν εἰς τρυπητὸν ἀγγεῖον, τεθειμένον ἄνωθεν ἑτέρου σκεύους ἐντὸς τοῦ ὁποίου βράζει τεμάχιον κρέατος, καὶ οὕτω ἑψηνόμενον εἰς τὸν ἀτμὸν αὐτοῦ, λαμβάνει ἰδιαιτέραν τινὰ εὐωδίαν. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εἴδομεν ἑτοιμαζόμενον αὐτὸ διὰ τὸ γεῦμα ἡμῶν, ὡς καὶ ἄλλα καρυκεύματα, οἷον ὀρυζόγαλα μὲ ξηροὺς ἰχθῦς, κρέας μὲ βούτυρον καὶ χόρτα καὶ παντοειδῆ ἀρτύματα. Τινὰ τῶν φαγητῶν τούτων, κατεσκευασμένα μετ' ἐπιμελείας, δὲν εἶναι ἀξιοκαταφρόνητα.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ταύτην τοῦ μαγειρείου καὶ τῶν σκευῶν αὐτοῦ, ὁ Σάμβας ὡδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὸ βεντάγγ, οἰκοδόμημα, χρησιμεῦον συγχρόνως καὶ ὡς ἀγορὰ καὶ ὡς κοινόβιον. Εἶναι δὲ τοῦτο μέγα φωτεινὸν κτίριον, τοὺς τοίχους τοῦ ὁποίου ἀναπληροῦσι χονδροὶ στύλοι, βαστάζοντες τὴν στέγην. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχει μακρὰ θρονὶς ἐκ χώματος, ὅπως κάθηνται. Συνήθως ἡ οἰκοδομὴ αὕτη κτίζεται παρὰ τὴν σκιὰν μεγάλου τινὸς δένδρου, ἀποτελοῦντος τὸν μόνον καλλωπισμὸν τῆς πόλεως. Ἐκεῖ συζητοῦνται αἱ κοιναὶ ὑποθέσεις, δικάζονται αἱ δίκαι, καὶ γνωρίζονται οἱ ξένοι· ἐκεῖ ἔρχονται καὶ οἱ ἀγροὶ καὶ ὀκνηροὶ νὰ ζητήσωσι τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀφρικανοὶ εἶναι εἰς ἄκρον λάλοι, γίνονται ἐξαίρετοι νομικοὶ, γνωρίζοντες κάλλιστα νὰ συμπλέκωσι μίαν ὑπόθεσιν εἰς λαβύρινθον ῥητορικῶν σχημάτων. Ὁ περιηγητὴς Μύγγο-Πὰρκ, ἀκούσας πολλάκις τοὺς αὐτοσχεδίους τούτους δικηγόρους, δισχυρίζεται ὅτι δύνανται κατὰ τὴν λεπτολογίαν καὶ τὰ σχήματα νὰ ἀμιλλῶνται πρὸς τοὺς ἱκανωτέρους Εὐρωπαίους εἰσαγγελεῖς. Τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα δύναται νὰ κάμῃ γνωστὸν τὸ μέτρον τῆς ἱκανότητος αὐτῶν. Ὄνος τις, εἰσελάσας ποτὲ εἰς ἐσπαρμένον ἀγρὸν, ἐπροξένησε σημαντικὴν ζημίαν. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ, συλλαβὼν τὸν ὄνον ἐπ' αὐτοφώρῳ, τὸν ἐφόνευσε παραχρῆμα, ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ ἐνήγαγε τὸν κτηματίαν, ζητῶν κεφάλαια καὶ τόκους, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ κτήνους, τοῦ ὁποίου τὴν τιμὴν ὥριζε μεγίστην. Ὁ ἀντίπαλος ὡμολόγησεν ὅτι ἐφόνευσε τὸ ζῶον, ἀλλ' ἀντῆγε τὸν κύριον αὐτοῦ, διισχυριζόμενος ὅτι ἡ ἀξία τοῦ καταστραφέντος σίτου ἀντεστάθμιζε τὴν τοῦ ὄνου. Οἱ δικασταὶ παρεδέξαντο τὸ ἔννομον ἀμφοτέρων τῶν διισχυρισμῶν· ἐπειδὴ, ἐὰν ἐξ ἑνὸς ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ φονεύσῃ τὸν ὄνον, οὐδὲ ὁ ὄνος ἀρ' ἑτέρου εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βλάψῃ τὸν ἀγρόν. Ἔμενε λοιπὸν νὰ ὁρισθῇ ἡ σχετικὴ ἀξία ἑκατέρων, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οἱ σοφοὶ νομομαθεῖς τόσον καλῶς διώρθωσαν τὰ πράγματα, ὥστε μετὰ τριήμερον συζήτησιν οὐδὲν εἰσέτι ἀπεφασίσθη καὶ ἐδέησε ν' ἀναβάλωσι τὴν ἀπόφασιν τῆς δίκης.

Ἰδοὺ καὶ δευτέρα δίκη, ἥτις διήρκεσε τέσσαρας ἡμέρας. Δουλέμπορός τις ἐνυμφεύθη γυναῖκα ἐκ Ταμβακούνδης καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς δύο τέκνα. Βραδύτερον δὲ ἐγκαταλείψας αὐτὴν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ ὀκτὼ ὁλόκληρα ἔτη, χωρὶς ἡ γυνὴ νὰ μάθῃ τὸ παραμικρὸν περὶ αὐτοῦ. Μετὰ δὲ παρέλευσιν τριῶν ἐτῶν, βλέπουσα ὅτι ἐξέλιπε πᾶσα πιθανότης περὶ ἐπανόδου τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὑπανδρεύθη ἕτερον καὶ ἀπέκτησεν ἐξ αὐτοῦ δύο νέα τέκνα. Ἀλλ' ὁ πρῶτος ἐπανελθὼν ζητεῖ τὴν σύζυγόν του, τὴν ὁποίαν ὁ δεύτερος ἀρνεῖται νὰ παραχωρήσῃ, ἐπικαλούμενος τοὺς Ἀφρικανικοὺς νόμους, κατὰ τοὺς ὁποίους μία γυνὴ ἔχει τὸ ἐλεύθερον νὰ ὑπανδρευθῇ ἐκ δευτέρου, ὅταν ὁ σύζυγος αὐτῆς ἀπὼν ἐπὶ τρία ἔτη δὲν τὴν ἐνθυμηθῇ ὅλως διόλου. Ἡ ὑπόθεσις ἐν τούτοις ἐθεωρήθη ἐκ τῶν δυσκολωτέρων, καὶ ἅπασαι αἱ ὑπὲρ καὶ κατὰ περιστάσεις ἐλήφθησαν ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψιν καὶ ἐμελετήθησαν συντόνως. Τέλος δὲ ἀπεφασίσθη ὅτι τὰ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν αἴτια ἦσαν ἀμφίῤῥοπα, ὥστε τὸ δικαστήριον, μὴ δυνάμενον νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, ἐπέτρεπεν εἰς τὴν γυναῖκα νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῶν δύο συζύγων. Ἐκείνη δὲ ἐφύλαξε τὸν καιρὸν καὶ λέγεται ὅτι, ἀφ' οὗ ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ πρῶτος αὐτῆς σύζυγος, καί τοι γέρων, ἦτο πλουσιώτερος τοῦ δευτέρου, ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς πρώτους ἔρωτάς της.

Αἱ τοιαῦται δίκαι εἶναι μία τῶν μεγαλειτέρων διασκεδάσεων εἰς τοὺς Ἀφρικανοὺς ἐλευθέρους, οἵτινες, οὐδόλως ἢ ὀλίγον ἐργαζόμενοι, θεωροῦσι τὸν καιρὸν ἀνάξιόν τι λόγου. Ὀλίγον τοῖς μέλλει ἂν ὁδοιπορία τις διαρκῇ ἑβδομάδα, μῆνα, ἢ ἔτος, ἀρκεῖ νὰ εὕρωσι καθ' ὁδὸν τροφὴν καὶ διασκέδασιν. Οἱ Ἀφρικανοὶ ἐργάται ἀποροῦσι διὰ τὴν πρόθυμον δραστηριότητα τῶν Ἄγγλων, καὶ ὅταν τοὺς βιάζωσι νὰ ἀποπερατώσωσιν ἓν ἔργον, ἀνακράζουσιν ἀφελῶς· «ὄχι δὰ τόσον ὀγλήγωρα, αὐθέντα· ὁ καιρὸς εἶναι ἰδικός μας· μετὰ τὸ σήμερον ἔρχεται τὸ αὔριον.»

Εἴδομεν ἔπειτα τὸν σελλοποιὸν καὶ τὸν σιδηρουρ-

γὸν τῆς πόλεως. Εἶναι οἱ μόνοι ἐν ὑπολήψει τεχνῖται. Ὁ σιδηρουργὸς, κατεργαζόμενος πάντα τὰ μέταλλα, ἐπαγγέλλεται συγχρόνως τὸν χρυσοχόον, τὸν λιθοκολλητὴν, τὸν πεταλλωτὴν καὶ τὸν ὁπλοποιόν. Ἐργάζεται ἐπίσης τὸν καθαρὸν σίδηρον, ἀναλύων αὐτὸν εἰς κάμινον ἀνθράκων, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου μεταβάλλων αὐτὸν εἰς χάλυβα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται ἀτελέστατα, προκύπτει πολλὴ φθορὰ, καὶ ὁ χάλυψ εἶναι σκληρότατος καὶ δυσκατέργαστος. Ἑπομένως μεταχειρίζονται Ἀγγλικὸν σίδηρον, ὁσάκις δύνανται νὰ τὸν προμηθευθῶσι. Τὰ ἐργαλεῖα τοῦ σιδηρουργοῦ συνίσταντο εἰς σφύραν, ἄκμονα, σιδηράγρας καὶ ζεῦγος διπλῶν φυσητήρων, κατεσκευασμένων ἐκ δέρματος τράγου. Ὅτε τὸν ἐπεσκέφθημεν, ἐνησχολεῖτο μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ εἰς κατασκευὴν ἀναβολέων. Ἡ ἐργασία ἐφάνη ἡμῖν ἐπιπονωτάτη.

Ὁ σελλοποιὸς βυρσοδεψεῖ τὸ δέρμα, καὶ ἔπειτα τύπτων καὶ τρίβων αὐτὸ, τὸ προπαρασκευάζει μαλακώτατον καὶ ὡραῖον. Ἐκ τῶν χονδροτέρων δερμάτων κατασκευάζουσι σανδάλια, τὰ δὲ τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν βάφουσι, καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῶν παντοειδεῖς θήκας, φυλακτήρια, καλύμματα φαρετρῶν, ἐφίππια, καὶ διάφορα ἄλλα κοσμήματα, ἐπιτηδειότατα ἐρραμμένα, διότι οἱ Αἰθίοπες μεταχειρίζονται ἀξιόλογα τὴν βελόνην. Αἱ τέχναι αὗται, ὡς καὶ αἱ τοῦ ὑφαίνειν, τοῦ πλέκειν ψιάθους, κατασκευάζειν σάπωνα καὶ ἀτελέστατα πήλινα ἀγγεῖα, ἀποτελοῦσι τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι οἱ Ἀφρικανοὶ ἐννοοῦσι τὰς ἀρχὰς πολλῶν ὠφελίμων τεχνῶν καὶ ἀναπτύσσουσιν ἀξιοπαρατήρητον δεξιότητα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀτελῆ ἐργαλεῖα αὐτῶν, τὴν ἀχρηματίαν των καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐμμίσθου ἐργασίας.

Παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως εἴδομεν εἰς δένδρον ἀνηρτημένην τὴν ἐκ φλοιοῦ ἀλλόκοτον στολὴν, ἥτις καλεῖται Μ ο ύ μ β ο-Ἰ ο ύ μ β ο. Εἶναι δὲ αὕτη φάρμακον, ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ ἄνδρες ὅπως κρατῶσι τὰς γυναῖκας εἰς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὅταν ἡ συζυγικὴ ἐξουσία δὲν ἰσχύῃ νὰ κωλύσῃ τὰς ἐσωτερικὰς ἔριδας καὶ νὰ ἐπιβάλῃ ὑποταγήν. Ἰδοὺ δὲ πῶς τὸ μεταχειρίζονται. Ὁ Μούμβο-Ἰούμβο ἀγγέλλει τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ διὰ μεγάλων κραυγῶν εἰς τὸ δάσος, καὶ, τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης, εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν, βαίνων κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ β ε ν τ ὰ γ γ, ὅπου πάντες βιάζονται νὰ συνέλθωσιν. Ἡ τελετὴ ἄρχεται δι' ἀσμάτων καὶ χορῶν, διαρκούντων μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, ὥρας, καθ' ἣν ὁ Μούμβο-Ἰούμβο ὁρίζει τὸ θῦμα αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ ἀμέσως συλλαμβάνεται, δεσμεύεται τὰς χεῖρας, δένεται εἰς πάσσαλον καὶ δέρεται μὲ τὴν ῥάβδον τοῦ Μούμβο ἐν μέσῳ τῶν χλευαστικῶν κραυγῶν ἁπάσης τῆς ὁμηγύρεως. Ἐκ τούτου ἐννοεῖ ἕκαστος ὁποῖον καὶ ὁπόσον σέβας ἐμπνέει εἰς τὰς γυναῖκας ὁ Μούμβο-Ἰούμβο.

Περιήλθομεν ὅλην τὴν πόλιν, ἡ ἡμέρα ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος αὐτῆς, καὶ ὁ δύων ἥλιος ἤγγελλεν ἡμῖν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν οἰκίαν· διότι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δὲν ὑπάρχει λευκόφως, καὶ ἅμα ὡς ἐκλείψῃ τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας, ἡ νὺξ ῥίπτει ἀμέσως ἐπὶ τῆς γῆς μελανὸν πέπλον.

Τῶν κατοίκων τὰ ποίμνια εἰσῆλθον εἰς τὴν περιπεφραγμένην μάνδραν αὐτῶν, ὅπου τὴν νύκτα φυλάττονται ὑπὸ ἐνόπλων. Εἰς τὴν καλύβην τοῦ Σάμβα εὕρομεν λαμπρὸν πῦρ, περὶ τὸ ὁποῖον ἐκαθήσαμεν ἐπὶ ψιάθων, συνδιαλεγόμενοι καὶ καπνίζοντες ἐν ἀνέσει, ἕως οὗ ἑτοιμασθῇ τὸ γεῦμα. Αἱ γυναῖκες ἔφεραν τὸ κ ο υ σ κ ο υ σ ὺ καὶ τὰ ἄλλα φαγητὰ ἐντὸς ξυλίνων πινακίων, τὰ ὁποῖα παραθεῖσαι ἀπῆλθον, διότι δὲν τρώγουσί ποτε μετὰ τῶν ἀνδρῶν. Ὅλοι οἱ συνδαιτημόνες τρώγουσι μὲ τὰ δάκτυλα, καὶ ὁ Σάμβας ἤλπιζε νὰ μᾶς παίξῃ κανὲν παιγνίδιον, ἀντεκδικούμενος ἡμᾶς εἰς ὅ,τι τῷ εἴχομεν κάμει ἐπὶ τοῦ πλοίου. Διότι, προηγουμένως προσκαλέσαντες αὐτὸν, παρεθέσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν μαχαίρας καὶ πειρόνια. Ἐκεῖνος δὲ, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ μεταχειρισθῇ τὰ τελευταῖα, ἐδυσκολεύετο πολὺ νὰ φέρῃ τὰ φαγητὰ εἰς τὸ στόμα του, καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πλείστους ἀστεϊσμοὺς, ἕως οὗ τὸν ἀπεσπάσαμεν τῆς ἀμηχανίας του, φέροντες κοχλιάριον. Ἤδη ἀποδίδων ἡμῖν τὰ ἴσα, παρήγγειλε τὰ φαγητὰ ἀραιὰ καὶ τὰ τεμάχια τοῦ κρέατος, λεπτότατα κεκομμένα, ἐν τῇ ἐλπίδι νὰ εὐχαριστηθῇ διὰ τὴν ἀδεξιότητα ἡμῶν, μεταχειριζομένων τοὺς δακτύλους. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις αὐτοῦ, ἰδόντος ἡμᾶς ἀνασύραντας ἀπὸ τὰ θυλάκια ἡμῶν ὁδοιπορικὰ μαχαίρια καὶ κοχλιάρια! Ἡ ἀστειότης λοιπὸν, οὕτω γενομένη, ἐστράφη κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν Αἰθιόπων ὁμοτραπέζων, διότι τὰ φαγητὰ ἦσαν τόσον ἀραιὰ, ὥστε οὐδὲ οὗτοι ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσιν εὐχερῶς τοὺς δακτύλους.

Μετὰ τὸ δεῖπνον ὑπήγομεν νὰ ἴδωμεν τοὺς χορούς. Ἡ τοῖς Ἀφρικανοῖς προσφιλὴς αὕτη διασκέδασις γίνεται ἐν ὑπαίθρῳ, ὅταν ᾖναι καλὸς ὁ καιρός. Ἐὰν δὲ βρέχῃ, γίνεται εἰς τὸ β ε ν τ ὰ γ γ, καὶ ὅταν ἡ νὺξ ᾖναι σκοτεινὴ, ἀνάπτουσι μεγάλα πυρὰ πρὸς φωτισμὸν τῶν χορευτῶν. Ἔχουσι δύο ἢ τρία μουσικὰ ὄργανα, ὧν τὸ κυριώτερον εἶναι τὸ τύμπανον. Τούτου δὲ παίζοντος, ὅλοι οἱ νέοι ἐμψυχοῦνται καὶ κινοῦνται ἐν ῥυθμῷ, τύπτοντες τὰς χεῖρας καὶ κάμνοντες διάφορα Ἀραβικὰ σχήματα λίαν ἀμφιβόλου εὐπρεπείας. Αἱ ἐξασκήσεις αὗται διαρκοῦσι μέγα μέρος τῆς νυκτός· ὅθεν ἀφήσαντες αὐτὰς, ἤλθομεν ν' ἀναπαυθῶμεν. Αἱ κλίναι ἡμῶν ἔγειναν ἀμέσως, διότι δὲν εἴχομεν παρὰ νὰ ἐξαπλωθῶμεν ἐπὶ ψιάθων ἐσρωμένων εἰς τὴν καλαμωτήν. Οἱ Αἰθίοπες εἶναι λίαν εὐαίσθητοι εἰς τὸ ψῦχος, καὶ παραπονοῦνται ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ἀσθμαίνομεν ἐκ τῆς θερμότητος· ἀλλὰ τὸ πῦρ τῆς καλύβης των διατηρεῖ τὴν ἐπιθυμητὴν εἰς αὐτοὺς θερμοκρασίαν. Κοιμῶνται ὕπνον βαθύτατον, καὶ δὲν ἐξεγείρονται ἢ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Τὸ πρωὶ ἐκάμαμεν μικρὸν ἄριστον ἐξ ἀλφίτου, εἰς τὸ ὁποῖον χάριν ἡμῶν προσέθηκαν τεμάχιον βραστοῦ κρέατος μετὰ φυσικοῦ βουτύρου. Τὸ βούτυρον τοῦτο γίνεται ἐκ τοῦ τῶν Ἰνδοκαλάμων καρποῦ, ὁμοιάζοντος πολὺ τὰς Ἱσπανικὰς ἐλαίας καὶ περικλεί-

οντος πυρῆνα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξάγοντες τὸ ἔλαιον τὸ βράζουσι. Τὸ στερρὸν τοῦτο ἔλαιον εἶναι περίφημον, ἔχον γεῦσιν λεπτοτέραν τοῦ κοινοῦ βουτύρου καὶ διατηρούμενον ἐπὶ πολὺν χρόνον χωρὶς ἅλας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκριβώτατον ἐν τῇ Ἀφρικῇ. Μετὰ τὸ ἄριστον, ἀποχαιρετήσαντες τὸν Σάμβαν καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, ἐπανήλθομεν εἰς τὰ ἴδια διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἣν εἴχομεν ἀκολουθήσει τὴν προτεραίαν.

Ἡ σύντομος περιγραφὴ, τὴν ὁποίαν δίδομεν περὶ τοῦ ἡμιβαρβάρου τούτου βίου, φαίνεται τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς ἄκρον ἐπαγωγὸς, καὶ πολλοὶ δύνανται νὰ ἐρωτήσωσιν ἐὰν ὁ βίος οὗτος δὲν ᾖναι προτιμότερος τῆς νενοθευμένης κοινωνικῆς καταστάσεως ἡμῶν. Δὲν εἴμεθα κριταὶ τῆς ὀρέξεως τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τὸ καθ' ἡμᾶς οὐδὲν βλέπομεν τὸ ἐπίζηλον. Τὰ ἐξ αὐτοῦ δεινὰ εἶναι πολυπληθῆ καὶ μεγάλα· διότι τί δεινότερον τοῦ θανάτου τῆς ψυχῆς καὶ παντὸς τοῦ δυναμένου νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον ὄν νοῆμον καὶ τεῖνον ἀπαύστως πρὸς τὴν πρόοδον; Καὶ ἔπειτα ὁ βίος οὗτος εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου συνδεδεμένος μετὰ τῆς δουλείας, τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς πολυγαμίας, τριῶν μεγάλων ἠθικῶν τραυμάτων, ἀνεξαντλήτων πηγῶν βίας, ἀδικίας καὶ ἀθλιότητος.

Γ. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΚΟΜΗΣ ΚΑΙ ΠΩΓΩΝΟΣ.

Ἡ κόμη ἀπησχόλησεν ἀνέκαθεν τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρξασα πάντοτε μία τῶν πολλῶν ματαιοτήτων αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν μὲν οἱ κομψοπρεπεῖς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν νέοι φέρωσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπιχαρίτως τὴν χεῖρα εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅπως δώσωσι νέον πάντοτε καλλωπισμὸν καὶ νέαν στροφὴν εἰς τὰ μεμυρωμένα μαλλία αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καὶ τὰ ἑκάστοτε ἐκ τῶν ἐρειπίων τῶν ἀνακτόρων τῆς Νινευὶ καὶ τῆς Βαβυλῶνος ἐκθαπτόμενα ἀγάλματα ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν ὁποῖοί τινες ἦσαν οἱ ἐρασταὶ τοῦ συρμοῦ καὶ χαυνόκομψοι Ἀσσύριοι, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοὐλάχιστον τῆς περὶ τῆς κόμης καὶ τοῦ πώγωνος ἐπιμελείας αὐτῶν. Θεωροῦμεν δὲ περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τὰ περὶ τοῦ ἑνὸς τῶν γενῶν λεγόμενα ἐννοοῦνται καὶ διὰ τὸ ἕτερον.

Περιπλέον δὲ, αἱ ἀλληλοδιάδοχοι γενεαὶ δὲν ἀπέδωκαν τόσην σημασίαν καὶ προσοχὴν εἰς τὴν κόμην στολισμοῦ μόνον ἕνεκα. Ἐπίσης ἐθεώρησαν ταύτην καὶ ὡς ἐξωτερικὴν γνώρισμα τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν, πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν δοξασιῶν αὐτῶν. Ἐν ἄλλοις χρόνοις, ἐκ τοῦ μήκους τῆς κόμης διεκρίνετο ὁ ἐλεύθερος ἐκ τοῦ δούλου· βραδύτερον δὲ, οἱ Καθαρισταὶ ἔκειρον τὰς κεφαλὰς, ἐνῷ *Καβαλιέροι* ἢ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Καρόλου Α'. εἶχον τὴν κόμην μακρὰν καὶ βοστρυχώδη. Γενικῶς δ' εἰπεῖν, ἡ κόμη καὶ ὁ πώγων εἶναι τὰ μόνα μέρη τοῦ σώματος, ἅτινα ὁ ἄνθρωπος διορθοῖ καὶ περιποιεῖται κατ' ἀρέσκειαν, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς συμφωνίας ταύτας τῆς κόμης μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τοῦ γένους καὶ τοῦ φρονήματος, ὡς καὶ τὰς πολυαρίθμους τοῦ συρμοῦ αὐτῆς παραλλαγὰς καὶ ποικιλίας. Ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ θέλομεν ὁμιλήσει κατὰ πρῶτον περὶ τῆς κόμης αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν, ὑπὸ ἔποψιν δηλαδὴ ὅλως ἀνεξάρτητον τῶν τροποποιήσεων τῆς τέχνης καὶ τῶν ἰδιοτροπιῶν τοῦ συρμοῦ. Σπεύδομεν δὲ νὰ εἴπωμεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, ὅτι ὑπὸ τὸ τριχωτὸν τῆς κεφαλῆς δέρμα κεῖται σπουδαιότατον ἐθνολογικὸν ζήτημα.

Ὁ ἰατρὸς Πριχάρδος ἀποδίδει τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς κατοικουμένης σφαίρας εἰς τὰς μελανικὰς ἢ μελανότριχας φυλάς. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ πρωτίστη ἕδρα τῶν ξανθοτρίχων, οἵτινες φαίνονται κεκλεισμένοι σχεδὸν μεταξὺ τῶν ὁρίων αὐτῆς, καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων δὲν ὑπερβαίνουσι βαθμούς τινας τοῦ μεσημβρινοῦ πλάτους.

Αἱ ἀπὸ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας καταβᾶσαι ξανθότριχες φυλαὶ, καταλαβοῦσαι ἅπασαν τὴν βόρειον Γερμανίαν, ἀπεδίωξαν εἰς τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας καὶ Οὐαλίας τοὺς Κελτοὺς καὶ τοὺς Κίμβρους, πρώτους κατοίκους τῆς Ἀγγλίας. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, τὰ μεγάλα χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἐθνολογικοῦ χάρτου τῆς Εὐρώπης ἀποκατέστησαν πρὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ἄνευ σχεδὸν παραλλαγῆς, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον ἀφορᾷ τὴν κατάστασιν τῶν μελανοτρίχων καὶ ξανθοτρίχων φυλῶν. Ἐν τούτοις, ἀλληλοεθνεῖς τινες ἐπιμιξίαι ἐτροποποίησαν κατόπιν τὰς ἀρχικὰς διαφοράς. Τὴν σήμερον δὲ, οἱ ξανθότεροι τῆς γῆς κάτοικοι εὑρίσκονται πρὸς ἄρκτον τοῦ 48ο πλάτους, περιλαμβάνοντος τὴν Ἀγγλίαν, τὸ Βέλγιον, ἅπασαν τὴν βόρειον Γερμανίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Ῥωσσίας. Ἡ δὲ μεταξὺ τοῦ 48ο καὶ 45ο ἐκτεινομένη ζώνη, ἥτις, περιλαμβάνουσα τὸ βόρειον μέρος τῆς Γαλλίας, τὴν Ἑλβετίαν καὶ μέρος τοῦ Πεδεμοντίου, διασχίζει τὴν Βοημίαν, τὴν Αὐστρίαν, καὶ προσεγγίζει τὰς γεωργιανὰς καὶ κιρκασιανὰς ἐπαρχίας τῆς Ῥωσσίας, ἡ ζώνη αὕτη φαίνεται οὖσα μικτὴ, ἀλλ' ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἡ βαθεῖα μελάγχρους κόμη. Κάτωθεν δὲ τῆς ζώνης ταύτης, ἡ Ἱσπανία, ἡ Νεάπολις, ἡ Ἑλλὰς, ἡ Τουρκία, κείμεναι εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χάρτου, κατοικοῦνται ὑπὸ φυλῶν μελανοτρίχων. Εἰς τρόπον ὥστε, ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης, ἐν συνόλῳ λαμβανόμενος, ἀπ' Ἄρκτου μέχρι Μεσημβρίας, παριστᾷ ἐν τῷ χρώματι τῶν τριχῶν αὐτοῦ ἐντελῆ κλίμακα, ἐν ᾗ τὸ ἀνοικτὸν ξανθὸν τῶν ψυχροτέρων κλιμάτων βαίνει δι' ἀνεπαισθήτων μεταβάσεων εἰς τὸ ὑποκύανον μέλαν τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου. Ὑπάρχουσιν ἐν τοσούτῳ διαφοραὶ ἀξιοσημείωτοι. Εἴπομεν ἤδη περὶ τῶν εὑρισκομένων εἰσέτι ἐν Ἀγγλίᾳ μελανοτρίχων φυλῶν· μελανότριχες ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ Κελτικὴ πλειονότης τῶν κατοίκων τῆς Ἰρλανδίας· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Νορμανδοὶ, ὡς βλέπομεν τούτους τὴν σήμερον, δέον νὰ καταταχθῶσι μεταξὺ τῶν μελανοτρίχων φυλῶν. Ἐξ ἄλλου δὲ, ἡ Βενετία, κειμένη ὑπὸ πλάτος σχεδὸν μεσημβρινὸν, ἐφημίσθη πάντοτε διὰ τὸ ὡραῖον ξανθοπλόκαμον τῶν ἑαυτῆς κατοίκων. Ἀλλ' αἱ μονομερεῖς αὗται περιπτώσεις δὲν ἀποδεικνύουσιν ἄλλο, ἢ ὅτι ἡ φυλὴ ὁρίζει κυρίως, μεταξὺ ἀλ-

λων ἐθνολογικῶν μερικοτήτων, τὸ χρῶμα καὶ τὸ ὕφασμα τῶν τριχῶν. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιμιξίας τῶν φυλῶν εἶναι ἀρκούντως ἐπαισθητὸν, ὅταν τις συγκρίνῃ τοὺς κατοίκους τῶν μεγάλων πρωτευουσῶν, οἷαι εἶναι τὸ Λονδῖνον, οἱ Παρίσιοι καὶ ἡ Βιέννη μετὰ τοῦ συνόλου τῶν κατοίκων τῶν ἰδίων αὐτοῖς τόπων. Ἐν τούτοις, ἡ ἐν τῷ κόλπῳ τῶν μεγάλων τούτων συγκοινωνιῶν μετὰ ταχύτητος ἐνεργουμένη συγχώνευσις προχωρεῖ ἐπίσης, καί τοι βραδύτερον, εἰς τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες, κατά τινα τρόπον, σχηματίζουσι τὰς μεγάλας ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν. Οὕτω δὲ ἡ καστανόχρους κόμη τῶν κατοίκων τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι χρῶμα, οὔτως εἰπεῖν, οὐδέτερον, φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιμιξίας τῶν ξανθῶν φυλῶν τῆς Ἄρκτου μετὰ τοῦ ἀρχαίου τῆς Μεσημβρίας πληθυσμοῦ.

Σημειώσαντες ἀνωτέρω ὅτι ἡ φυλὴ προσδιορίζει τὸ χρῶμα καὶ τὴν ποιότητα τῆς κόμης, εἴπομεν σχεδὸν πᾶν ὅ,τι ἡ ἐθνολογία διδάσκει ἡμᾶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἡ ἐξέτασις τῆς κατασκευῆς τῶν τριχῶν δεικνύει ὅτι ἡ χρωματικὴ διαφορὰ προέρχεται καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ πληροῦντος τὸ ἐσώτερον ἑκάστης τριχὸς ὑγροῦ. Ἡ χρωματικὴ αὕτη ὕλη φαίνεται διὰ μέσου τῆς κερατώδους οὐσίας τῆς τριχὸς, ὡς ἀπαραλλάκτως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἐπιδερμίδα τῶν Αἰθιόπων. Αἱ τρίχες, ὡς καὶ τὰ πτερὰ, τὰ κέρατα, αἱ λεπίδες, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶ, τῷ ὄντι, ἢ παραλλαγαὶ τοῦ δέρματος. Μία θρὶξ, θεωρουμένη ὑπὸ ἀνατομικὴν ἔποψιν, σύγκειται ἀπὸ τρία μέρη: τὸν ἀδενίσκον, ἢ τὴν σωληνοειδῆ τοῦ δέρματος κοιλότητα, ἐν ᾗ ἐμφύεται ἡ θρίξ· — τὸν βολβὸν ἢ τὴν ῥίζαν τῆς τριχὸς, καὶ τὸν καυλὸν ἢ τὸ κερατῶδες νῆμα, τὸ περιέχον τὴν χρωματικὴν ὕλην.

Ὁ βολβὸς λαμβάνει ἀπ' εὐθείας παρὰ τοῦ αἵματος τὴν ὕλην ταύτην, ὡς τὸ κερατῶδες περικάλυμμα ἐκκρίνεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῶν τροχοειδῶν ἀγγείων τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὑποδορίου ὑφάσματος. Ὅπως δέ τις λάβῃ ἰδέαν τοῦ τρόπου τῆς αὐξήσεως ἑκάστης τριχὸς, ἀρκεῖ νὰ φανταασθῇ στήλην κύβων ἀλλεπαλλήλως συναρμοζομένων, ἀλλ' ὧν τὸ ὕψος αὐξάνει διὰ τῆς κάτωθεν προσθήκης ἑτέρων κύβων. Καὶ τῷ ὄντι, ἡ θρὶξ αὐξάνει ἐκ τῆς βάσεως αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐλευθέρα ἄκρα αὐτῆς εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μέρος της.

Ἕτερος ἐπιστήμων, ὁ Λιέβιγ, ἐξετάσας τὰς ὑγροφόρους κυψελίδας, εὗρεν ἀξιοσημείωτον διαφορὰν ἐν τῇ συστάσει αὐτῶν ὡς ἐκ τοῦ χρώματός των. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἦν τὸ ἑξῆς.

	Ξανθότριχες	Μελανότριχες
Ἄνθραξ . . .	40.345	40,935
Ὑδρογόνον . . .	6.576	6.631
Ἄζωτον . . .	17.936	17.936
Ὀξυγόνον καὶ θεῖον	26.143	25.498

Δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀναλύσεως ταύτης ὅτι αἱ ὡραῖαι ξανθαὶ τρίχες ὀφείλουσι τὴν λάμψιν αὐτῶν εἰς τὸ πλεονάζον τοῦ θείου καὶ τοῦ ὀξυγόνου καὶ εἰς τὸν ὀλίγον ἄνθρακα· ἐν ᾧ αἱ μέλαιναι, τοὐναντίον, ἔχουσι τὸ χρῶμα τοῦ γαγάτου ὡς ἐκ τοῦ πολλοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ ὀλίγου ὀξυγόνου καὶ θείου.

Ἐν τούτοις, ἡ χρωματικὴ ὕλη, οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ, καὶ τὰ συστατικὰ αὐτῆς μόρια, δὲν ἀποτελεῖ ἢ ἓν μόνον μέρος τῆς μεταξὺ τῶν παντοειδῶν τριχῶν ὑπαρχούσης διαφορᾶς. Τὸ μῆκος, ἡ ποιότης καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐμφύσεως αὐτῶν χρησιμεύουσιν οὐδὲν ἧττον ἰσχυρῶς εἰς τὸ νὰ ὁρίσωσι τὴν μεταξὺ τῶν φυλῶν ὁροθετικὴν γραμμήν. Ἕτερος σοφὸς Γερμανὸς δὲν ὤκνησε νὰ ἀριθμήσῃ τὰς τρίχας τεσσάρων ἑτεροχρόων κεφαλῶν. Εὗρε δὲ ἐπὶ ξανθῆς μὲν κόμης 140,400 τρίχας· ἐπὶ μελαγχροινῆς 109,440· ἐπὶ μελανῆς 102,960 καὶ ἐπὶ πυρρότριχος 88,740 τρίχας. Τὴν ἀριθμητικὴν ἐλάττωσιν τῆς πυρρότριχος καὶ μελανῆς κόμης ἀνεπλήρου ὁ μεγαλείτερος ὄγκος τῶν τριχῶν, ληφθεισῶν κατ' ἰδίαν· καὶ εἶναι πιθανὸν ὅτι αἱ κόμαι, ἐν συνόλῳ ληφθεῖσαι, εἶχον ὡς ἔγγιστα τὸ αὐτὸ βάρος. Εἰς τὴν λεπτότητα δὲ καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν τριχῶν ὀφείλουσιν οἱ ξανθοὶ πλόκαμοι τὴν μεταξίνην αὐτῶν εὐστροφίαν.

Ἡ λευκότης τῶν τριχῶν τῶν ἐκ τούτου κληθέντων Λευκιτῶν ἢ Ἀλβίνων προέρχεται ἐκ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τῆς χρωματικῆς ὕλης, ἐλλείψεως, ἥτις ἐκτείνεται εἰς τὸν ἀμφιβληστροειδῆ τοῦ ὀφθαλμοῦ χιτῶνα ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Ἰριδα. Αὕτη δὲ, οὖσα παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ φυσικὸν ἐλάττωμα, ὑπάρχει τοὐναντίον φυσικὴ κατάστασις παρὰ πολλοῖς ἐκ τῶν ζώων, οἷα, λόγου χάριν, εἶναι αἱ λευκαὶ ἄρκτοι, οἱ λευκοὶ μῦς, οἱ λευκοὶ κόνικλοι, αἱ λευκαὶ ἰκτίδες, ὧν πάντων οἱ ῥοδόχροες ὀφθαλμοὶ μαρτυροῦσι τὴν ἔλλειψιν τοῦ χρωματικοῦ ὑγροῦ. Τὰ λευκὰ πτερὰ καὶ αἱ λευκαὶ τρίχες εἶναι ἐπίσης κοινότατα μεταξὺ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ζώων, καὶ τὸ χρῶμα τοῦτο, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἡ ἄρνησις αὕτη τοῦ χρώματος εἶναι σταθερὰ παρὰ πολλοῖς ἐξ αὐτῶν.

Πιστεύεται ὅτι τὸ φαιὸν χρῶμα τῶν τριχῶν εἶναι παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπισχέσεως τῶν χρωματικῶν κυψελίδων. Ὑπάρχουσί τινες, οἵτινες ἐν πρωϊμωτάτῳ ἡλικίᾳ γίνονται φαιοί· καὶ ἕτεροι, οἵτινες καθ' ὅλην τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν ῥώμην τῆς ἡλικίας λευκαίνονται, παραγρῆμα ἐκ τρόμου ἢ βιαίου τινὸς ἠθικοῦ κλονισμοῦ. Βεβαιοῦσι δὲ ὅτι αἱ τρίχες τῆς Μαρίας Ἀντωννιέττης ἔγειναν φαιοὶ τὴν νύκτα, ἥτις προηγήθη τῆς ἀποκεφαλίσεώς της. Τὸ αἷμα πιθανῶς εἰς τὰς τοιαύτης φύσεως περιπτώσεις διαβιβάζει ἐν τῇ χροιᾷ τῶν τριχῶν ὑγρόν τι, ὅπερ ἐκχρωματίζει αὐτὰς ἀμέσως.

Αἱ γυναῖκες ἔχουσιν ἐπίσης ὡς οἱ ἄνδρες συνεχῶς φαιὰν τὴν κόμην, ἀλλ' ἅπασαι σχεδὸν δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν φαλακρότητα. Τοῦτο δὲ κατὰ μέγα μέρος προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ τριχωτὸν δέρμα τῶν γυναικῶν περιέχει πλειοτέραν πιμελὴν, ἐξ ἧς πηγάζει κυκλοφορία μᾶλλον ἐλευθέρα εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα τοῦ δέρματος. Οἱ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ μέρει ἔχουσιν ὑποδόριον πιμελὴν, οὐδέποτε εἶναι φαλακροί. Τὸ δέρμα τοῦ φαλακροῦ κρανίου εἶναι συνήθως ὁμαλὸν καὶ ὁμοιάζον μὲ ἐλεφαντόδοντα. Ἡ σύσπασις αὕτη τοῦ ὑφάσματος τοῦ δέρματος προκύπτει ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν βολβῶν τῶν τριχῶν καὶ τῆς ἐμφράξεως τῶν ἀδενίσκων· εἰς μάτην δὲ τότε ἤθελέ τις ζητήσει νὰ παραγάγῃ νέαν κόμην. Ἡ φαλακρότης φαίνεται οὖσα τὴν σήμερον πολὺ κοινοτέρα μεταξὺ τῶν νέων ἢ ὅσον ἦτο πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν. Ἠκούσαμεν δὲ πιλοποιὸν φιλόσοφον, ἀποδίδοντα τὴν αἰτίαν τούτου, κατὰ μέγα τοὐλάχιστον μέρος, εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μεταξωτῶν πίλων, οἵτινες, μὴ ἀφίνοντες ἐλεύθερον τὸν ἀέρα, κρατοῦσι τὴν κεφαλὴν εἰς θερμοκρασίαν, πολὺ πλέον ὑψηλὴν ἢ ὅσην οἱ ἀρχαῖοι καστόρινοι πῖλοι. Ὁ αὐτὸς βιομήχανος προσέθετεν ὅτι οἱ ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ κάστορος πῖλοι ἐξέπεσαν τοῦ συρμοῦ, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐπέφερον μέγαν ὄλεθρον εἰς τὰ ζῶα ταῦτα. Ἀλλ' ἡ παραδοχὴ τῶν μεταξωτῶν πίλων ἔδωκεν, ὡς φαίνεται, εἰς αὐτὰ καιρὸν νὰ παραχθῶσιν ἐκ νέου. Χωρὶς νὰ παραδεχθῶμεν τὴν εὐθύνην τῶν δοξασιῶν τοῦ πιλοποιοῦ, δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἀληθέστατον γεγονὸς, ὅτι ἡ φαλακρότης εἶναι πολὺ κοινοτέρα μεταξὺ τῶν φερόντων περικεφαλαίαν στρατιωτῶν, ἢ ὅσον μεταξὺ τῶν ἄλλων.

Οἱ ἀγύρται κατέλαβον τὴν κόμην, ἥτις δὶ αὐτοὺς ὑπῆρξε τὸ ἀληθὲς χρυσοῦν δέρας, διότι ἡ ἐπιστήμη παρεχώρησεν αὐτοῖς ὡς κατώτερον τῆς ἑαυτῆς ἀξίας τὴν φροντίδα τοῦ ὡραιοτέρου στολισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Οἱ εἰδότες πῶς αἱ τρίχες τρέφονται, μειδιῶσιν ἀναμφιβόλως διὰ τὴν εὐπιστίαν τοῦ δημοσίου, ὅπερ δίδει προσοχὴν εἰς τὰς πομπώδεις ἀγγελίας τῶν αὐτεπαγγέλτων ἀναγεννητικῶν τῆς κόμης ἰατρικῶν. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἕκαστος ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι τὸ αἷμα εἶναι τὸ μοναδικὸν Μακάσσαρ τῆς κόμης. Πάντα δὲ ἐν γένει τὰ μύρα καὶ ἔλαια οὐδαμῶς ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς τροφῆς καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν τριχῶν. Τὸ μόνον δυνάμενον νὰ δώσῃ εἰς ταύτας ζωὴν καὶ ὑγείαν εἶναι τὸ σύμπλεγμα τῶν ἀγγείων, ἐφ' οὗ ἐπαναπαύονται οἱ βολβοὶ τῶν τριχῶν. Πρωτίστη αἰτία τῆς φαλακρότητος εἶναι ἡ χαλάρωσις τῆς τριχοειδοῦς κυκλοφορίας· ὅτε δ' αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς γενικῆς τοῦ συστήματος ἐξασθενήσεως, οὐδεμία τέχνη τότε, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρέθη, δύναται νὰ ἐπενέγκῃ θεραπείαν, καὶ ἡ ψαλὶς τῆς Δαλιδᾶς ἐξακολουθεῖ ἀθορύβως τὸ τῆς καταστροφῆς ἔργον της. Ὅτε δὲ, τοὐναντίον, ἡ φαλακρότης προέρχεται ἐκ προσκαίρου αἰτίας, ὅτε ὁ βολβὸς μένει ἀβλαβὴς, ἐλαφρά τις ἐπίτριψις διὰ λινοῦ χειρομάκτρου ἢ ψήκτρας καὶ ἡ ἐπάλειψις παχυμύρου ὀλίγον τι ἐρεθιστικοῦ, εἶναι τὰ μόνα κατάλληλα πρὸς χρῆσιν μέσα. Παρατηροῦμεν δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ πρωτίστη οὐσία ὅλων τῶν διὰ τὴν βαφὴν τῆς κόμης γενομένων παρασκευασιῶν, εἶναι ὁ νιτρικὸς ἄργυρος, οὗτινος ἡ ἐπενέργεια συνίσταται τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἰς τὸ νὰ φθείρῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὸ φλοιῶδες μέρος αὐτῶν τούτων τῶν τριχῶν (1).

Περαίνοντες τὰ περὶ τούτου, νομίζομεν καλὸν νὰ εἴπωμεν μίαν λέξιν περὶ τοῦ περιφήμου εἰδικοῦ φαρμάκου — τοῦ παχυμύρου, ἤτοι πομμάδας, ἐκ στέατος τῆς ἄρκτου. Τὴν ἐπέμβασιν τοῦ τετραπόδου τούτου ἐθεώρησαν πολλοὶ ὡς ἐξαπάτην τῆς τέχνης, καὶ ὑψοῦσι τοὺς ὤμους, ὁσάκις ἀναγινώσκουσιν εἰς τὰ παράθυρα ἢ τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ δεῖνος κομμωτοῦ ἢ μυροπώλου, ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων μύρων καὶ ἐλαίων εὑρίσκεται καὶ τὸ στέαρ τῆς ἄρκτου. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ στέαρ τοῦτο ὠφελεῖ, ἀρκεῖ νὰ ἦναι γνήσιον· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πιστεύομεν ὅτι οὐδὲ ἅπασαι αἱ ἄρκτοι τῆς γῆς ἀρκοῦσιν, ἀφ οὗ τοσοῦτον ἄφθονοι εἶναι οἱ ζητοῦντες αὐτήν. Ἐν τῷ Λονδίνῳ μόνον σφάζουσι καθ' ἕκαστον χειμῶνα πεντηκοντάδα τινὰ ἄρκτων, τὰ δὲ μεταξὺ Λονδίνου καὶ Πετρουπόλεως ἐμπορευόμενα πλοῖα ἔχουσι συνήθως ἄρκτους μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν αὐτῶν. Ἐν τῇ αὐτῇ πόλει εἷς τῶν περιφημοτέρων μυρεψῶν, ὁσάκις σφάξῃ ἄρκτον, ἀναρτᾷ τὸ σῶμα τοῦ ζώου εἰς ἓν τῶν παραθύρων τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, καὶ προσκαλεῖ τοὺς θαμώνας αὐτοῦ ὅπως οἱ ἴδιοι λάβωσιν ἐκ τῆς πιμελῆς τοῦ θηρίου.

(Ἀκολουθεῖ.)

(1) Δὲν βλέπομεν διὰ τί δὲν δοκιμάζουσιν ἐσωτερικὰ θεραπευτικὰ μέσα. Ἡ γελατίνη, λόγου χάριν, ἡ καταπότια, κατασκευαζόμενα ἐκ τῆς σποδοῦ κεκαυμένων τριχῶν δύνανται ἴσως νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα τὰ πρὸς παραγωγὴν τῶν τριχῶν ἀναγκαῖα στοιχεῖα. Σ. Σ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ οἴνου καὶ τῶν διαφόρων πνευματωδῶν ποτῶν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ.

Τὸ οἰνόπνευμα, ἅμα εἰσαχθὲν εἰς τὸν στόμαχον, ἀπορροφᾶται ἀμέσως ὑπὸ τῶν φλεβῶν, καὶ διαδιδόμενον εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, εἰσέρχεται εἰς τὰ στοιχεῖα τῶν ὀργάνων καὶ τίθεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ὀξυγόνου, τοῦ ἀπορροφωμένου ὑπὸ τοῦ αἵματος κατὰ τὴν διάδοσιν αὐτοῦ διὰ τῶν πνευμόνων. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ὀξυγόνου, τοῦ κυκλοφοροῦντος εἰς τὸ αἷμα τῶν ἀρτηριῶν, ἑνούμενον μετ' αὐτοῦ παράγει ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Συνέπειαι δὲ τούτου εἶναι πρῶτον στιγμιαία αὔξησις τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, καὶ δεύτερον ἐρεθισμὸς τοῦ αἱματώδους καὶ τοῦ νευρώδους συστήματος. Ἔπεται δὲ κατόπιν, ἀναλόγως πρὸς τὸν παραχθέντα ἐρεθισμὸν, χαύνωσις καὶ ἐξασθένησις, ἥτις ἔχει διαφόρους βαθμοὺς κατὰ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα τοῦ οἰνοπνεύματος, καὶ κατὰ τὴν ἕξιν τῆς χρήσεως αὐτοῦ.

Τὰ φυσιολογικὰ ἀποτελέσματα τοῦ οἰνοπνεύματος συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὴν αὔξησιν τῆς κυκλοφορίας, καὶ τὴν θερμότητα καὶ ἔντασιν τοῦ δέρματος. Ἅτινα παράγουσι τὰ ἑπόμενα. Τὸ πρόσωπον καθίσταται ἐρυθροῦν, οἱ ὀφθαλμοὶ στιλβουσι, ἅπασαι αἱ λειτουργίαι ἐκτελοῦνται μετὰ μείζονος ἐνεργείας,

οἱ μυῶνες καθίστανται ἰσχυρότεροι, συγχρόνως δὲ ἀναπτύσσεται αἴσθημα εὐθυμίας καὶ εὐδαιμονίας, εὐχαριστεῖταί τις διὰ τὸ παρὸν καὶ ἀλησμονεῖ τὸ μέλλον, τὸ θάῤῥος αὐξάνει, ἡ καρδία πάλλει, ἡ γλῶσσα κόπτει, καὶ τὸ πνεῦμα λάμπει. Μετὰ μικρὰν δὲ ἀνάπαυσιν καὶ ὀλίγον ὕπνον ἐπανέρχεται ἡ ἠρεμία, καὶ οὐδὲν πλέον ἀποτέλεσμα τοῦ οἰνοπνεύματος μένει.

Ἀλλ' ὅταν τις ὑπερβῇ τὸ μέτρον, ὁ ἐρεθισμὸς μεταβάλλεται εἰς μέθην, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐπαυξάνει, τὴν κεφαλὴν καταλαμβάνει πληθώρα, ἡ φυσιογνωμία καθίσταται ἀγρία, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀκίνητοι καὶ χωρὶς ἔμφασιν, αἱ αἰσθήσεις ἐξασθενοῦσι, τὸ βάδισμα γίνεται ἄστατον καὶ ἡ ὁμιλία δύσκολος, φλυαρία δὲ συντεθειμένη ἐκ λόγων, μηδεμίαν ἐχόντων συνέχειαν, παράγεται ἐξ ἀτάκτου σειρᾶς ἰδεῶν· ἐπὶ τέλους ἀναπτύσσεται ἀληθὴς παραφορά· ὁ χαρακτὴρ μεταβάλλεται, καὶ οἱ πρᾳότεροι καθίστανται πολλάκις φιλόνεικοι, κακοὶ καὶ βάρβαροι.

Ὁ δὲ φυσικὸς χαρακτὴρ τοῦ συνεχῶς πίνοντος μεταβάλλεται ταχέως. Αἱ πράξεις αὐτοῦ καθίστανται ἀμφίβολοι καὶ ἀβέβαιοι, δυσκόλως καὶ βραδέως ἀντιλαμβάνεται, αἱ ἰδέαι αὐτοῦ γίνονται συγκεχυμέναι, τὸ μνημονικὸν καὶ ἡ κρίσις ἀπόλλυνται. Συγχρόνως δὲ οἱ τοιοῦτοι γίνονται μικρόψυχοι καὶ μαλθακοὶ, εἰς οὐδὲν εὐχαριστοῦνται, καὶ αἱ ὀρέξεις αὐτῶν ἐλαττοῦνται· ἐπὶ τέλους ἐπέρχεται τάχιστα ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ παρακμὴ τῶν ἀποκτησάντων τὴν ὀλεθρίαν ταύτην ἕξιν· μόνον δὲ ἡ φαντασία διαμένει, γεννῶσα παραλογισμοὺς, ἐπιφέροντας μετ' ὀλίγον συνεχῆ παραφροσύνην.

Περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Λυδῶν, Μήδων καὶ Περσῶν.

Ἰδε. Ἀρ. 107 (Συνέχεια).

Διαχείρισις τῆς Δικαιοσύνης.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθνεσι συνεταυτίζετο βασιλεὺς καὶ δικαστής. Ὁ θρόνος εἶναι δικαστήριον, καὶ ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ ὑπερτάτη ἐξουσία εἰς τὸ ἀποδίδειν τὴν δικαιοσύνην. «Ὁ Θεὸς κατέστησεν ὑμᾶς βασιλέα ἐπὶ τοῦ λαοῦ του, ἔλεγεν εἰς τὸν Σολομῶντα ἡ βασίλισσα Σαβὰ, ὅπως κρίνητε αὐτὸν, καὶ τῷ ἀποδίδητε τὴν δικαιοσύνην»· τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι οἱ ἡγεμόνες δὲν φοβοῦνται ἄλλον ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις ὑπέταξεν εἰς αὐτοὺς πάντας· διότι, καταστήσας αὐτοὺς ἀνεξαρτήτους, ἠθέλησε νὰ τοὺς συνδέσῃ ἰσχυρῶς μετὰ τῆς δικαιοσύνης· καὶ ἔδωκε μὲν αὐτοῖς πᾶσαν τὴν ἰσχύν του, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ μὴ δύνανται νὰ δικαιολογῶνται διὰ τὴν ἀδυναμίαν των, τοὺς κατέστησε δὲ κυρίους πάντων τῶν ἐπιτηδείων μέσων, δι' ὧν νὰ κωλύωσι τὴν καταδυνάστευσιν καὶ τὴν ἀδικίαν, ὥστε αὗται νὰ τρέμωσι πάντοτε ἐνώπιον αὐτῶν καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ βλάπτωσιν ὁποιονδήποτε.

Ἀλλὰ τί εἶναι αὕτη ἡ δικαιοσύνη, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς βασιλεῖς, καὶ τῆς ὁποίας τοὺς κατέστησε φύλακας; Εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὴν εὐταξίαν· ἡ δὲ εὐταξία συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς: νὰ φυλάττηται ἡ ἰσότης, ἡ ἰσχὺς νὰ μὴν ἐπέχῃ τόπον νόμου, ὅ,τι ἔχῃ τις νὰ μὴ παραβιάζηται ὑπὸ τοῦ ἄλλου, οἱ κοινοὶ δεσμοὶ τῆς κοινωνίας νὰ μὴ διακόπτωνται, ἡ πονηρία καὶ ὁ δόλος νὰ μὴ κατισχύσωσί ποτε τῆς ἀθωότητος καὶ ἁπλότητος, τὰ πάντα νὰ εἰρηνεύωσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, καὶ ὁ ἀσθενέστερος τῶν πολιτῶν νὰ ἦναι ἀσφαλὴς διὰ τῆς δημοσίου ἀρχῆς.

Εἰς πολλὰ χωρία τῆς ἱστορίας φαίνεται, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας ἐφύλαττον οἴκοθεν τὴν δικαιοσύνην. Διότι εὐθὺς ἀπὸ τῆς παιδικῆς των ἡλικίας ἐπεμελοῦντο νὰ τοὺς διδάσκουν τὴν γνῶσιν τῶν νόμων τοῦ τόπου, καὶ εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὡς διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν (Κύρ. Παιδ.), τοὺς ἐμάνθανον τὴν δικαιοσύνην μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν διδάσκουν ἀλλαχοῦ τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν.

Ἰδοὺ τὸ οὐσιῶδες καθῆκον τοῦ βασιλείου. Εἶναι δίκαιον καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖον τὸ νὰ βοηθῆται ὁ ἡγεμὼν εἰς τοῦτο τὸ σεβαστὸν καθῆκον ὡς καὶ εἰς τὰ ἄλλα· τὸ βοηθεῖσθαι ὅμως δὲν σημαίνει ποσῶς τὸ ἀποστερεῖσθαι· διότι, ὡς διαμένει οὗτος δικαστὴς, οὕτω καὶ βασιλεύς· καὶ μεταδίδει μὲν τὴν ἀρχήν του, ἀλλὰ δὲν παραιτεῖται τῆς θέσεώς του, οὔτε συμμερίζεται αὐτὴν μετ' ἄλλων. Φαίνεται λοιπὸν ἀπολύτως ἀναγκαῖον τὸ νὰ θυσιάζῃ ὁ ἡγεμὼν καιρόν τινα εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ δημοσίου δικαίου, ὄχι διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰ καθέκαστα τῶν νόμων, ἀλλὰ διὰ νὰ διδαχθῇ τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν νομικῶν τοῦ τόπου, ὥστε καὶ ἱκανὸς νὰ κατασταθῇ εἰς τὸ νὰ φυλάττῃ τὴν δικαιοσύνην, καὶ νὰ γνωμοδοτῇ πεφωτισμένως εἰς τὰ σπουδαῖα ζητήματα. Οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας δὲν ἀνέβαινον ποσῶς ἐπὶ τοῦ θρόνου, χωρὶς πρότερον νὰ τεθῶσι καιρόν τινα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Μάγων, διὰ νὰ μάθωσι παρ' αὐτῶν τὴν ἐπιστήμην ταύτην, τῆς ὁποίας αὐτοὶ μόνοι ἦσαν οἱ κάτοχοι, καθὼς καὶ τῆς θρησκείας.

Ἐπειδὴ μόνον εἰς τὸν ἡγεμόνα ἐνεπιστεύθη ἡ δικαιοσύνη, καὶ δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ κράτος του ἄλλη ἀρχὴ, διαχειριζομένη αὐτὴν, εἰ μὴ ἐκείνη, τὴν ὁποίαν αὐτὸς μεταδίδει, διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν ἐναπόκειται νὰ ἐξετάζῃ εἰς ποίου χεῖρας ν' ἀναθέτῃ μέρος ταύτης τῆς πολυτίμου παρακαταθήκης, καὶ διὰ νὰ γνωρίσῃ, ἐὰν ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους βάλλει τόσον πλησίον τοῦ θρόνου, ἦναι ἄξιοι νὰ συμμερίζωνται μετ' αὐτοῦ τὴν ἀρχήν του, καὶ διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ ταύτης αὐστηρῶς πάντας ἐκείνους, ὅσους θέλει κρίνει ἀναξίους ταύτης τῆς τιμῆς. Φαίνεται, ὅτι εἰς τὴν Περσίαν οἱ βασιλεῖς ἐπηγρύπνουν μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ὅπως ἡ δικαιοσύνη διαχειρίζεται μετ' ἀκεραιότητος καὶ ἀφιλοκερδείας. Διότι εἷς τῶν βασιλικῶν τούτων δικαστῶν, ἐπειδὴ οὕτως ὠνομάζοντο, διαφθαρεὶς ὑπὸ χρημάτων, κατεδικάσθη ἀνηλεῶς παρὰ τοῦ Καμβύσου, ὅστις διέταξε νὰ βάλλουν τὸ

δέρμα του ἐπὶ τῆς ἕδρας, ὅπου οὗτος ὁ ἄδικος δικαστὴς ἐσυνείθιζε νὰ ἐκφωνῇ τὰς κρίσεις του, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν υἱός του ἔμελλε νὰ κάθηται, ὥστε ὁ αὐτὸς τόπος, ὅπου ἤθελε δικάζει, νὰ τῷ ὑπομιμνήσκῃ ἀκαταπαύστως περὶ τοῦ καθήκοντός του.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΑΙ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΑΙ.

(Διήγημα ἱστορικόν.)

Α΄.

Τὸν μάρτιον τοῦ ἔτους **1840**, ἐποχὴν τοῦ πρώτου Ἀνατολικοῦ πολέμου, δωδεκάς τις ἀνθρώπων ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κυρίου Βοισσελὰ ἐν Παρισίοις, ἐν τῇ ὁδῷ Κ ω μ α ρ τ έ ν. Ἐπρόκειτο νὰ ὑπογραφῇ προικοσύμφωνον, καὶ μεταξὺ τῶν παρευρισκομένων ὁ συμβολαιογράφος τῆς οἰκογενείας διεκρίνετο εὐκόλως ἐκ τοῦ λευκοῦ λαιμοδέτου, τοῦ μέλανος ἐπενδύτου καὶ τοῦ ἐπισήμου ἤθους αὐτοῦ. Δύο δὲ νεάνιδες, καλλονῆς ἐξαισίας, ἐκάθηντο ἐπὶ ἀνακλίντρου καὶ συνδιελέγοντο μετὰ τῆς ἀφελείας ἐκείνης, ἐξ ἧς εὐκόλως ἠδύνατό τις νὰ μαντεύσῃ ὅτι ἦσαν δύο ἐπιστήθιοι φίλαι, ἢ μᾶλλον δύο ἀδελφαί. Καὶ τῷ ὄντι, αἱ δύο ἐκεῖναι νεάνιδες ἦσαν θυγατέρες τοῦ κυρίου Βοισσελά. Βέρθα ἡ πρωτότοκος, ὑψηλὴ καὶ ὡραία νεᾶνις, μὲ τὴν κόμην μέλαιναν, τὴν χροιὰν τοῦ προσώπου ὠχρὰν ἀλλὰ ζωηρὰν, τοὺς ὀφθαλμοὺς βαθεῖς καὶ ἀπαστράπτοντας, τὸ ἀνάστημα εὐκαμπὲς, τὰς χεῖρας λεπτὰς καὶ ἀριστοκρατικὰς, ἐμαρτύρει ψυχὴν ἰσχυρὰν καὶ ὑπερήφανον, χαρακτῆρα σταθερὸν καὶ ἀποφασιστικόν· ἡ λάμψις μάλιστα τοῦ βλέμματος αὐτῆς εἶχεν εἰς πρώτην ὄψιν τραχύ τι, καὶ ἦτο ἀνάγκη ὅπως ἐξοικειωθῇ τις εἰς αὐτό. Λοδοβίκη δὲ ἡ νεωτέρα παρίστα ἐναργῆ διαφορὰν πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. Ἦτο ἀναστήματος μετρίου, ξανθὴ ὡς ἡ Εὔα, καὶ ἔχουσα τὸ δέρμα λευκὸν καὶ διαφανές· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς, ἔχοντες τὸ γλαυκὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σκιαζόμενοι ἀπὸ μακρὰς μεταξίνους βλεφαρίδας, ἔῤῥιπτον βλέμματα ἀφάτου γλυκύτητος, εἰς ἃ ἀνεγίγνωσκεν ἕκαστος τὴν τρυφερότητα τῆς λεπτῆς καὶ εὐαισθήτου ψυχῆς αὐτῆς. Ἐφόρει κυανῆν ἐσθῆτα ἐκ μουαρὲ ἀρχαίου, καὶ ἡ ἐσθὴς αὕτη ἀνεδείκνυε θαυμασίως τὸ διαφανὲς ἀλάβαστρον τοῦ λαιμοῦ καὶ τῶν χειρῶν αὐτῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ῥίζα ἑκάστου δακτύλου ἐσημειοῦτο μὲ μικρόν τινα λακκίσκον. Τὴν ὥραν δ' ἐκείνην ἦτο ἐπιχαρίτως ἐσκυμμένη, καὶ μὲ τοὺς εὐλυγίστους βραχίονάς της περιέπτυσσε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, ὡς ὁ κισσὸς περιτειλίσσει τὴν πτελέαν.

Ἐν τούτοις, μεθ' ὅλας τὰς φυσικὰς ταύτας διαφορὰς, ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς Βέρθας καὶ τῆς Λοδοβίκης ἦθός τι συγγενείας, τὸ ὁποῖον εἰς πάντα προσεκτικὸν παρατηρητὴν τὰς ἀνεδείκνυεν ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἦσαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος. Τὸ συγγενικὸν τοῦτο ἦθος ἀνῆκε πρὸ πάντων εἰς τὴν διάκρισιν, ἥτις ἐξῆρεν ἐξ ἴσου τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς Βέρθας καλλονὴν καὶ τὴν θελξικάρδιον χάριν τῆς Λοδοβίκης, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι παρὰ μὲν τῇ Βέρθᾳ ἡ διάκρισις αὕτη εἶχέ τι αἰδέσιμον, ἀλαζονικὸν, ἐν ᾧ παρὰ τῇ Λοδοβίκῃ δὲν ἦτο, ἢ μία προσέτι χάρις πρὸς ἁπάσαις ταῖς λοιπαῖς.

Μία μόνη λέξις ἀρκεῖ νὰ ἐξηγήσῃ συγχρόνως καὶ τὴν ὁμοιότητα τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ τὴν μεγάλην διαφορὰν τῶν ἑαυτῶν φύσεων. Ἡ Βέρθα καὶ ἡ Λοδοβίκη, γεννηθεῖσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, δὲν ἔσχον καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα. Ἡ Βέρθα ἐγεννήθη ἐκ τῶν πρώτων γάμων τοῦ κυρίου Βοισσελὰ μετά τινος εὐγενοῦς Ἰταλίδος, θυγατρὸς τραπεζίτου τῆς Φλωρεντίας· ἡ δὲ ὡραία ἐκείνη γυνὴ, ἥτις ἔφερεν εἰς τὰς φλέβας αὐτῆς ὅλην τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ αἵματος τῶν Μεδίκων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλεγον ὅτι κατήγετο, μετεβίβασε μετὰ τῆς ἀπαραμίλλου ὡραιότητος τῶν χαρακτήρων καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνην τοῦ ἐνδόξου γένους αὐτῆς. Ἡ Λοδοβίκη, τοὐναντίον, ἦτο θυγάτηρ ἐκ τῆς δευτέρας γυναικὸς τοῦ Κυρίου Βοισσελὰ, νεάνιδος πτωχῆς, τὴν ὁποίαν ἐνυμφεύθη διὰ τὴν θελκτικὴν αὐτῆς καλλονὴν, τὴν ἀγαθότητα καὶ λεπτότητά της. Ἀπέθανε δὲ καὶ αὕτη μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς ὑπανδρείας της, ἐν ᾧ ἐγέννα θυγατέρα, ἥτις ἦτο ἡ ζῶσα εἰκὼν αὐτῆς· ἡ δὲ ὁμοιότης αὕτη ἠδυνήθη μόνη νὰ παρηγορήσῃ τὸν Κύριον Βοισσελὰ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἑαυτοῦ συζύγου. Ἡ στοργὴ αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο τέκνα του ἦτο ἴση, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ νικήσῃ ἰδιαιτέραν τινὰ προτίμησιν, ἣν ᾐσθάνετο πρὸς τὴν Λοδοβίκην, ἥτις τοσοῦτον μᾶλλον ἐφαίνετο ἀπασχολοῦσα αὐτὸν, ὅσον ἀμεριμνῶν ὅλως διὰ τὸ μέλλον τῆς Βέρθας, κληρονόμου ἁπάσης τῆς περιουσίας τῆς μητρὸς αὐτῆς, δὲν ἦτο τόσον βέβαιος καὶ διὰ τὸ τῆς Λοδοβίκης, τῆς ὁποίας τὴν μητέρα εἶχε νυμφευθῇ χωρὶς προικὸς, αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος δὲν εἶχε περιουσίαν. Ὁ Κύριος Βοισσελὰ ἔζη ἐκ τῶν ἱδρώτων αὐτοῦ, καὶ αἱ πρόσοδοι τῆς θέσεως, ἣν κατεῖχεν ἐν δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ, ἀπετέλουν ὅλον αὐτοῦ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ μέλλον· ἀλλ' αὗται μόλις τῷ ἐξήρκουν εἰς τὸ νὰ συντηρῇ τὰ τοῦ οἴκου του ἔξοδα, εἰς ἃ ἡ θέσις αὐτοῦ τὸν κατεδίκαζεν. Ὅθεν οὐχὶ ἄνευ πικρίας ἐσυλλογίζετο πολλάκις περὶ τῆς προσεχοῦς ἀποκαταστάσεως τῆς Λοδοβίκης ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν ᾗ τὴν σήμερον ἡ καλλονὴ τοῦ προσώπου καὶ τὰ προτερήματα τῆς ψυχῆς, ὅσον ταῦτα καὶ ἂν ἦναι σπάνια, οὐδαμῶς σχεδὸν ἀναπληροῦσι τὰ ἰσχυρότερα πλεονεκτήματα τοῦ ἀργυρίου.

Ὁ μνηστὴρ τῆς Βέρθας ἦτο υἱὸς πλουσίου τινὸς βιομηχάνου, τὸν ὁποῖον εἶχον ἰσχυρῶς γοητεύσει αἱ τετρακόσιαι χιλιάδες φράγκων τῆς δεσποσύνης Βοισσελά. Ἐξ ὀρέξεως, ἤθελεν ἴσως προτιμήσει τὸν ἄγαμον βίον, διὰ παντός· ἀλλ' οἱ ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ τοιαύτης προικὸς τὸν ἔφεραν εἰς σοβαρὰς σκέψεις καὶ ἤλλαξε γνώμην. Ἦτο ὑψηλὸς, ξανθὸς νεανίας, μορφῆς κοινοτάτης, μὲ Ἀγγλικοὺς φ ο β ο ρ ί τ α ς, καθαρίως ἐνδεδυμένος καὶ φορῶν καινουργῆ χειρόκτια. Συνοδευό-

μενος ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς, ὅστις ἐφαίνετο δίδων αὐτῷ τὰς τελευταίας καταλλήλους τῇ περιστάσει παραινέσεις, περιεπάτει ἐν τῷ δωματίῳ μετά τινος ἀνυπομονησίας, διότι ὁλόκληρος ὥρα παρῆλθεν, ἀφ' ὅτου ἡ ὁμήγυρις ἦτο πλήρης καὶ περιεμένετο μόνον ὁ Κύριος Βοισσελὰ, τοῦ ὁποίου ἡ ἄφιξις ἔμελλε νὰ ἀγγείλῃ τὴν ἄφιξιν τῶν κεφαλαίων, ἄρθρου ἀναποφεύκτου εἰς παρόμοιον συνοικέσιον.

Ἂς σκιαγραφήσωμεν προσέτι δύο ἕτερα πρόσωπα, ἁπλοῦς ἀλλ' οὐδὲν ἧττον διαφέροντας μάρτυρας ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει. Ἦσαν δύο νέοι εὐγενοῦς καὶ χαρίεντος ἤθους, ὑψηλοὶ τὸ ἀνάστημα καὶ ἀπερίττως ἐνδεδυμένοι, καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἐξωτερικὸν οὐδαμῶς ὡμοίαζε πρὸς τὸ τῶν συχναζόντων τὸ Ἰταλικὸν βουλεβάρτον κομψοτρόπων καὶ εὐγενῶν νέων. Οἱ τρόποι καὶ ἡ φυσιογνωμία αὐτῶν κατεδήλουν εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τὴν ξένην καταγωγήν των· ὁ πρεσβύτερος ἦτο μόλις τριακονταέτης. Τὴν ἀῤῥενωπὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀνεδείκνυον ἔτι μᾶλλον οἱ μαῦροι μύστακες, ἡ βαθεῖα λάμψις τοῦ νοήμονος καὶ σταθεροῦ βλέμματος καὶ ἡ ἰσχυρὰ καὶ συγχρόνως γλυκεῖα ἔκφρασις τοῦ μειδιάματος αὐτοῦ. Τὸ πλατὺ καὶ καμπύλον μέτωπον αὐτοῦ ἐμαρτύρει τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ πνεύματός του, καὶ συγχρόνως ἡ εἰς ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ ἐζωγραφημένη πρώϊμος σοβαρότης κατεδείκνυεν ὅτι εἶχεν ἤδη τὴν σκληρὰν πεῖραν τῆς δυστυχίας.

Ὁ ἕτερος νεανίας ἐφαίνετο μόλις εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν. Ξανθὸς, εὔστροφος, ὡραῖος, συνήνου ἐν ἑαυτῷ μετὰ θαυμαστῆς τελειότητος τὸν ῥεμβώδη καὶ σχεδὸν γυναικεῖον τύπον τῆς Σλαβικῆς φυλῆς. Εἶχεν ἐν τούτοις συγγένειαν πρὸς τὸν πρεσβύτερον, καὶ τῷ ὡμοίαζεν, ὡς ὁμοιάζει ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφόν. Προσηγόρευον ἀμφοτέρους διὰ τοῦ ἐπιθέτου Κιπάνσκη· καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐκαλεῖτο Βενσέσλαος, ὁ δὲ νεώτερος Ἰωάννης. Λαβόντες μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ τελευταῖα τῆς Πολωνίας συμβάντα, κατεδικάσθησαν εἰς ὑπερορίαν, καὶ ἀπορφανισθέντες ὡς ἐκ τῶν τοῦ πολέμου περιπετειῶν, ἔζων ἐν Παρισίοις, ἔχοντες εἰσέτι ἀρκετὴν περιουσίαν, λείψανον τῶν ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας δημευθέντων πατρικῶν ἀγαθῶν αὐτῶν. Οἱ δύο οὗτοι προγεγραμμένοι ἠγαπῶντο μετὰ πατρικῆς μὲν τρυφερότητος ἀπὸ μέρους τοῦ Βενσεσλάου, υἱικῆς δὲ καὶ ἀβρᾶς στοργῆς ἀπὸ μέρους τοῦ Ἰωάννου. Ἦσαν δὲ ἐπιστήθιοι φίλοι τοῦ Βοισσελὰ, καὶ ἔμελλον ὡς μάρτυρες νὰ ὑπογράψωσι τὸ γαμήλιον τῆς Βέρθας συμβόλαιον.

Ἐν τοσούτῳ, τετάρτη ὥρα μετὰ μεσημβρίαν ἐσήμαινεν, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης δὲν ἐφάνη εἰσέτι.

Τέλος ὁ Κύριος Βοισσελὰ ἐφάνη εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου· ἦτο ὠχρὸς, ἐκλελυμένος, σχεδὸν ἄγριος.

Β'.

Ἰδοὺ τί ἠκολούθησε. Τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν συμβαίνει ἡ σκηνὴ, ἣν ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ὁ Κύριος Βοισσελὰ ἔλαβε παρ' ἑνὸς τῶν φίλων αὐτοῦ, διευθυντοῦ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, τὴν παρὰ πόδας ἐπιστολήν.

Ἀκριβὲ φίλε!

« Ἐλάβαμεν πρὸ ὀλίγου διὰ τοῦ τηλεγράφου σπουδαιοτάτην εἴδησιν. Καί τοι δὲ αὕτη εἶναι μυστικὸν Κράτους, δὲν διστάζω νὰ σοὶ τὴν διακοινώσω, χάριν τῆς ἀρχαίας φιλίας ἡμῶν. Γνωρίζεις πόσον αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ Ἰβραὴμ πασᾶ κατεβίβασαν τὰ χρεώγραφα ἀπὸ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν. Ἑκάστη νίκη τῶν Αἰγυπτίων φέρει καὶ νέαν ἔκπτωσιν. Ἀλλὰ δύναταί τις νὰ στοιχηματίσῃ ὅτι πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἡμέρας τὴν ἔκπτωσιν ταύτην θὰ διαδεχθῇ μεγάλη ὕψωσις. Ὁ Ἰβραὴμ πασᾶς εὑρέθη εἰς θέσιν κρισιμωτάτην. Οἱ Τοῦρκοι τὸν σφίγγουσιν· ἡ μάχη εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ὁ Ἰβραὴμ χάνεται. Ἐὰν δύνασαι νὰ διαθέσῃς χρήματα, ἀγόρασον εὐθὺς ὅ,τι ἠμπορεῖς ν' ἀγοράσῃς. Ἡ εἴδησις τῆς ἥττης τοῦ Ἰβραὴμ θὰ γνωσθῇ μετὰ μεσημβρίαν· θὰ πωλήσῃς τότε εἰς ὕψωσιν, καὶ ἀναποφεύκτως θὰ τριπλασιάσῃς οὕτω τὰ κεφάλαιά σου. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ σοὶ συστήσω τὴν ἐχεμυθίαν. . . .»

Ἡ ἐπιστολὴ ἐγέννησεν ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐλπίδα, τὴν ὁποίαν τὸ κατ' ἀρχὰς δὲν ἐνόησε. Παροξυσμός τις τῷ ἐπέρασε τὸν ἐγκέφαλον. «Ἐὰν ἠδυνάμην, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, νὰ διπλασιάσω τὰς 400,000 φράγκα τῆς Βέρθας, ἡ Λοδοβίκη μου θὰ εἶχε τότε προῖκα ἀνάλογον, οὐδὲ κατὰ λεπτὸν ὀλιγωτέραν· τοὐναντίον μάλιστα· πιθανῶς ἤθελον αὐξήσει τὴν προῖκα ταύτην, ἐπειδὴ τὰ ὁποῖα ἔχω νὰ διαθέσω κεφάλαια θέλουσι τριπλασιασθῆ. Αἱ πληροφορίαι εἶναι ἀκριβεῖς· γνωρίζω τὴν πηγήν. Αὐτὴ ἡ θεία Πρόνοια μοὶ πέμπει τὴν εὐτυχίαν ταύτην. Ἔλαβεν οἶκτον εἰς τὰς πατρικὰς περὶ τῆς Λοδοβίκης μερίμνας μου. Ἐμπρός· πᾶς δισταγμὸς ἂς ἐκλείψῃ!»

Ἐν τούτοις ἐδίστασε, καὶ ἐδίστασεν ἐπὶ πολύ. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζετο νὰ διαθέσῃ τὴν προῖκα τῆς Βέρθας, ἤκουσε τῆς συνειδήσεως τὴν φωνὴν, τὴν ὁποίαν δὲν κατασιγάζει ποτὲ ὁ τίμιος. Ἡ φωνὴ αὕτη τῷ εἶπεν ὅτι, ὅσῳ καλαὶ καὶ ἂν ἦσαν αἱ ἀποφάσεις του, ὅσον ἱερὸς καὶ ἂν ἦτο ὁ σκοπός του, ἔμελλεν ὅμως νὰ διαθέσῃ ὅ,τι δὲν τῷ ἀνῆκε καὶ ὅ,τι τῷ ἦτο μόνον παρακαταθήκη ἱερά. Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην ἀπεκρίθη μόνον τὸ λογικόν. Ὁ φίλος αὐτοῦ ἦτο ὁ κάλλιον παντὸς ἄλλου δυνάμενος νὰ ἔχῃ πληροφορίας θετικὰς, ἡ συμβουλὴ, ἣν τῷ ἔδιδεν, ἦτο σαφὴς· πιθανῶς δὲ, ἐγνώριζε καὶ πλειότερα ἀφ' ὅσα τῷ ἔγραψεν. Ἡ καρδία αὐτοῦ κατεσπαράσσετο, ὅτε αἴφνης ἤκουσε τὸ ὡρολόγιον νὰ σημαίνῃ μεσημβρίαν. Ἦτο ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἀνοίγει τὸ Χρηματιστήριον. Πᾶσα στιγμὴ βραδύτητος ἠλάττονε καὶ πᾶσαν αὔξησιν τῶν κεφαλαίων· ἡ πατρικὴ στοργὴ τὸν ἐτύφλωσε· δὲν ἐδίστασε πλέον· ἤνοιξε τὸ ταμεῖον αὐτοῦ, καὶ λαβὼν δέμα τραπεζικῶν γραμματίων, ἔτρεξεν εἰς ἕνα ἐπικαταλλάκτην.

Μετὰ μίαν ὥραν περιεπάτει εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Χρηματιστηρίου, κατεχόμενος ὑπὸ ῥικώδους ἀγωνίας· τὸ βάδισμα αὐτοῦ ἦτο πυρετῶδες· ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἠτένιζε τὸ κατάστημα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξηρτᾶτο ἡ ζωὴ καὶ ἡ τιμή του, ἡ περιουσία καὶ ἡ εὐτυχία τῶν τέκνων του, καὶ συλλογιζόμενος ὅτι ἐῤῥιψοκινδύνευε πάντα ταῦτα ἐπὶ ἁπλοῦ κύβου, ἠσθάνετο σφοδροτάτην δόνησιν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ.

Περὶ τὰς δύο καὶ ἡμίσειαν παρετήρησεν ὅτι πολυάριθμος ὅμιλος συνεσωρεύοντο περὶ τὸ Χρηματιστήριον, ζωηρὰ συγκίνησις ἐβασίλευε μεταξὺ αὐτῶν, σπουδαία τις εἴδησις διεκοινοῦτο· ἐγένετο λόγος περὶ ὑψώσεως· προσῆλθεν ὅπως κάλλιον ἀκούσῃ. Ἡ εἴδησις, τὴν ὁποίαν ἀπὸ πρωΐας οὗτος ἐγνώριζεν, ἔγεινεν ἤδη κοινή· ἡ ὕψωσις ἤρχιζεν· ἀνέπνευσεν, ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ μεγάλου βάρους ἀπαλλαττόμενος.

Εἷς ὑπάλληλος τοῦ ἐπικαταλλάκτου ἦλθε νὰ λάβῃ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, βεβαιῶν συγχρόνως ὡς ἀληθῆ τὰ ἀδόμενα. Ὁ Κύριος Βοισσελὰ ἔδωκε διαταγὴν νὰ πωλήσουν πᾶσαν τὴν ποσότητα.

Ὁ ἐπικαταλλάκτης ἐξετέλεσε τὰς διαταγὰς τοῦ πελάτου αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἡ ὄψις τῶν πραγμάτων ἤλλαξεν. Εἷς ἀγγελιαφόρος, ἐλθὼν ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, ἤγγειλε τὴν περίφημον νίκην τοῦ Νετζὶπ, καθ' ἣν ὁ Αἰγύπτιος Βραὴμ, ὅστις πρὸ δύο ὡρῶν ἐφαίνετο κατεστραμμένος, πολεμήσας ἐνίκησε τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα. Ἡ ὕψωσις τῶν χρεωγράφων ἐσταμάτησε παρευθὺς, καὶ ταύτην διεδέχθη ταχίστη ἔκπτωσις. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας ταύτης εἴκοσι σημαντικαὶ χρεωκοπίαι συνέβησαν ἐν Παρισίοις.

Αἱ τετρακόσιαι χιλιάδες φράγκων τῆς προικὸς τῆς Βέρθας συνετάφησαν εἰς ταύτην τὴν μάχην καὶ ταύτην τὴν εἴδησιν.

Λαβὼν τὸ τραῦμα τοῦτο ὁ Κύριος Βοισσελὰ δὲν ἐταράχθη ποσῶς· ἤνοιξε μόνον τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰς οὓς κατέβλεπέ τις τῆς παραφροσύνης τὴν εἰσβολήν. Ἔπειτα ἐκινήθη πρὸς τὰ ἔμπρος, ἀγνοῶν ποῦ κατηυθύνετο. Ἐξῆλθε τῶν Παρισίων, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῇ καὶ διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς περιεπάτησε παρὰ τὸν Σηκουάναν, ὅπου θὰ ἐῤῥίπτετο ἀφεύκτως, ἐὰν τῷ ἐπανήρχετο ἡ συνείδησις. Τὴν δὲ ἐπαύριον, ὠχρὸς, αὐχμηρὸς, ἀπηυδημένος ἐκ τοῦ κόπου, ὃν δὲν ἠσθάνετο, παρετήρησε τὸ ὡρολόγιον αὐτοῦ καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο σχεδὸν μία ὥρα.

Εὑρίσκετο τέσσαρας λεύγας μακρὰν τῶν Παρισίων.

— Διάβολε! εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἀτενίζων τὸ ὡρολόγιον· τὸ Χρηματιστήριον ἤνοιξε, μόλις εἶμαι εἰς καιρόν. Ἂς ὑπάγω νὰ λάβω τὰς 400,000 φράγκα.

Καὶ μηχανικῶς ἀνέλαβε τὴν εἰς Παρισίους ἄγουσαν. Εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον, εἶπε πρὸς τὴν Λοδοβίκην: Φέρε μοι τὰ γραμμάτια.

Ἦτο παράφρων.

Γ'.

Σκηνὴ δραματικωτάτη ἠκολούθησε τὴν εἰς τὸν θάλαμον εἴσοδον τοῦ Κυρίου Βοισσελὰ. Πάντες οἱ παρευρισκόμενοι ἐθεώρουν αὐτὸν μὲ ὀφθαλμοὺς, ἐν οἷς ἐζωγραφεῖτο ἡ κατάπληξις. Ἡ Βέρθα καὶ ἡ Λοδοβίκη ἠτένισαν ἀλλήλας μετὰ φόβου ἀορίστου καὶ ἀλγεινοῦ.

Ξένος τις εἰσῆλθε συγχρόνως· ἦτο ὁ φίλος, ὅστις τὴν προτεραίαν ἔγραψε πρὸς τὸν Κύριον Βοισσελά. Εἶχε τὸ ἦθος περιαλγές. Ἔλαβε κατὰ μέρος τὸν συμβολαιογράφον καὶ τῷ ἐγνωστοποίησε τὰ διατρέξαντα. Οὗτος δὲ, μὲ πᾶσαν δυνατὴν προφύλαξιν, διεκοίνωσεν αὐτὰ εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη. Ἡ Λοδοβίκη ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ ἐχύθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὅστις τῇ ἔλεγε μὲ τὸ ἥσυχον τοῦ παράφρονος μειδίαμα: — Διὰ τί κλαίεις, μικράμου, δὲν εἶσαι πλουσία καὶ σύ;

Πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ προσηλώθησαν ἐπὶ τῆς Βέρθας· ἔμενεν αὕτη ἀπαθὴς, καὶ παρετήρει μετὰ σαρδονικοῦ μειδιάματος τὸ τεθορυβημένον καὶ κωμικὸν ἦθος τοῦ μνηστῆρός της. Τούτου δὲ ὁ πατὴρ προχωρήσας πρὸς τὴν νεάνιδα.

— Δεσποσύνη, τῇ εἶπεν· ὁ υἱός μου καὶ ἐγὼ συναισθανόμεθα βαθυτάτην θλῖψιν . .

— Κολακεύομαι, κύριε, διὰ τὴν θλῖψιν ὑμῶν ταύτην, ἀπεκρίνατο ἡ Βέρθα, διακόψασα αὐτὸν, καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἠδυνάμην ἵνα τὴν συμμερισθῶ.

Τὴν ἀπάντησιν ταύτην συνώδευσε μετὰ μειδιάματος, τοῦ ὁποίου ἡ περιφρόνησις προέπεμψε μέχρι τῆς θύρας τὴν οἰκτρὰν ἔξοδον τοῦ μνηστῆρος καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Τούτων ἐξελθόντων, ἡ Βέρθα κατηυθύνθη πρὸς τὸν ἑαυτῆς πατέρα, οὗτινος ἡ κόμη ἐλευκάνθη ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν, καὶ τὸν ἐφίλησε μετὰ σεβασμοῦ εἰς τὸ μέτωπον. Ἔπειτα ἀνοίξασα τοὺς βραχίονας πρὸς τὴν Λοδοβίκην, ἥτις κεκλιμένη ἔκλαιεν ἐν σιωπῇ,

— Ἐναγκαλίσθητί με, τῇ εἶπε, πτωχή μου ἀδελφή· ἐναγκαλίσθητί με. Ἰδοὺ καὶ αἱ δύο εἴμεθα χωρὶς προῖκα.

— Εὐγενὴς καρδία! ἐψιθύρισεν ὁ Βενσέσλαος. Ἔπειτα ἰδὼν ὅτι ὁ συμβολαιογράφος ἡτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ,

— Περιμείνετε, παρακαλῶ, κύριε, τῷ εἶπεν. Ἴσως λάβωμεν ἀκόμη ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας ὑμῶν.

Ὁ συμβολαιογράφος ἔμεινε κεχηνώς. Ἔλαβε τὸν κάλαμον καὶ ἡτοιμάσθη νὰ γράψῃ τὴν ἀπρόοπτον λύσιν τοῦ μικροῦ τούτου δράματος..

Τὴν λύσιν ταύτην ἐγίνωσκον πάντες ἐν Παρισίοις τρεῖς ἑβδομάδας βραδύτερον. Ὁ Βενσέσλαος Κιπάνσκη ἐνυμφεύετο τὴν Βέρθαν, καὶ τὴν Λοδοβίκην Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Ἕκαστος τῶν ἀδελφῶν ἀνεγνώρισεν εἰς ἑκάστην μελλόνυμφον 400,000 φράγκων ὡς προῖκα αὐτῆς. Τὸ λογικὸν ἐπανῆλθε βαθμηδὸν εἰς τὸν Κύριον Βοισσελά· ἡ εὐδαιμονία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ καὶ αἱ δοθεῖσαι αὐτῷ ταχεῖαι θεραπεῖαι τὸν ἐπανέφεραν εἰς τὴν ὑγείαν. Μία μόνον ἰδέα τῷ ἔμεινε σταθερά. Νομίζει πάντοτε ὅτι ἐκέρδισεν εἰς τὸ Χρηματιστήριον τὴν προῖκα τῆς Λοδοβίκης. Οἱ δύο γαμβροὶ αὐτοῦ σέβονται ταύτην τὴν ἀπάτην του, ἄνευ τῆς ὁποίας ἴσως ὁ ἀγαθὸς γέρων ἀπέθνησκεν.

Γ. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἰνδίαις χειροήθους ἐλέφαντος.

Οὐδὲν ἐξ ὅλων τῶν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ ἀνθρώπου ὑποτεταγμένων ζώων δύναται νὰ παράσχῃ αὐτῷ πλειοτέραν ὑπηρεσίαν, ὅσον ὁ ἐλέφας, ὅταν τὸ κλίμα ᾖναι κατάλληλον εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν αὐτοῦ, καὶ ὅταν ᾖναι εὔκολον νὰ τῷ προμηθευθῇ εὐθηνὴ καὶ ἄφθονος ἡ πρὸς συντήρησιν ἀναγκαία τροφή του.

Καθ' ὅλην τὴν Ἰνδοστάνην, ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ μέχρι πέραν τῶν τοῦ Γάγγη, καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἰνδοσινικὴν μέχρι τῆς ἄκρας τῆς χερσονήσου Μαλάκκας, μεταχειρίζονται τὸν ἐλέφαντα εἰς πᾶν εἶδος ἐργασίας, ἰδίως δὲ εἰς τὴν ἄροσιν τῆς γῆς. Ἐν τῇ Μαλάκκᾳ γίνεται κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα μεγάλη ἀγορὰ ἐλεφάντων, ὡς ἀλλαχοῦ γίνεται ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἑβδομάδος ἀγορὰ ἵππων ἢ ἄλλων κατοικιδίων ζώων.

Κατὰ τὰς νεωτέρας καὶ ἀκριβεῖς ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων πληροφορίας, εἷς καλὸς ἐλέφας τιμᾶται ἐν Μαλάκκᾳ, Οὐελλεσλεῦ καὶ Σιγγατόρῃ 50 μέχρις 100 ταλλήρων, ἤτοι 260 μέχρι 525 φράγκων. Ἑκατοντάδες αὐτῶν ὑπάρχουσι καθ' ὅλους τοὺς καιροὺς ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀγοραστῶν· οἱ δὲ νεώτεροι τὴν ἡλικίαν, ὅταν ᾖναι ἀνεπτυγμένοι ἐντελῶς, πωλοῦνται πάντοτε ἀκριβώτερα τῶν ἄλλων. Ὁ ἀγοράζων νέον ἐλέφαντα γεωργὸς δύναται νὰ ᾖναι βέβαιος ὅτι, πλὴν ἀσθενείας ἢ ἄλλου ἐκτάκτου συμβάντος, δὲν θέλει εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κάμῃ καὶ δευτέραν ἀγοράν· διότι ἡ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας ἑνὸς νέου ἐλέφαντος εἶναι κατὰ μέσον ὅρον πεντήκοντα ἔτη. Ἐν δὲ τῇ ἄνῳ Ἰνδοστάνῃ ὑπάρχουσιν ἐλέφαντες, ἐργαζόμενοι ἀπὸ ὀγδοήκοντα ἐτῶν, καὶ ἀπολαύοντες ἀκμὴν ὅλης αὐτῶν τῆς ἰσχύος· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐξαίρεσις. Ὁ ἐλέφας ὀργόνει τὴν γῆν μετ' ἴσης ἐπιτηδειότητος καὶ νοημοσύνης, σύρει τὸ ἄροτρον, οὐχὶ διὰ ἀνατιναγμάτων τοῦ σώματος, ὡς τοῦ κατηγοροῦσιν οἱ μὴ ἰδόντες αὐτὸν ἐν τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ διὰ μονοτρόπου κινήσεως καὶ ἐντελοῦς συμμετρίας. Τὸ ἄροτρον, εἰς ὃ ζεύγεται, εἶναι διπλοῦν, καὶ ἀνοίγει δύο αὔλακας συγχρόνως. Εἷς ἐλέφας δύναται νὰ ὀργώσῃ καθ' ἡμέραν 40 ἕως 50 ἑκατόμμετρα γῆς· ἀντέχει εἰς τὸν κόπον πλειότερον τῶν βοῶν καὶ τῶν βουβάλων, ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ πέραν τοῦ δέοντος νὰ τὸν κουράζῃ τις· διότι ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου τῶν τροπικῶν ἐκείνων μερῶν δύναται νὰ καταστρέψῃ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Σιγγανόρην ξένος—λέγει εἷς τῶν νεωτέρων Ἄγγλων περιηγητῶν — δύναται νὰ ἴδῃ μικρὸν ἐλέφαντα, καλούμενον Ρ α γ ι ὰ χ, ὀργῶντα εἰς τὸ ὑποστατικὸν τοῦ Ἀμερικανοῦ προξένου Κυρίου Βλαεστήτ. Οὗτος, καί τοι πενταέτης τὴν ἡλικίαν, ὀργόνει ἑκάστοτε μετὰ τῆς μεγαλητέρας εὐκολίας τὰ τεσσαράκοντα ἑκατόμμετρα αὐτοῦ. Πολλάκις περιεπάτησα ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ καὶ ἐχάραξα μετ' αὐτοῦ αὔλακα· κατεθέλχθην δὲ πάντοτε διὰ τὸν τῆς ἐργασίας ταύτης τρόπον. Εἷς κρατεῖ τὸν στειλεὸν τοῦ ἀρότρου, ἕτερος δὲ (ὁ ἐλεφαντελάτης) βαδίζει παρὰ τῷ ἐλέφαντι καὶ διευθύνει τὴν ἐργασίαν.

Τίς, ἀναγινώσκων τὰς πρὸ δέκα μόνον ἐτῶν γραφείσας ταύτας λέξεις, δὲν θέλει νομίσει ὅτι ὁ ἐλέφας εἶναι πραγματικῶς ζῶον, ὅλως διόλου χειρόηθες; Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ ἐλέφαντος, ἢ λαμβάνων αὐτὸν νέον ἢ ἔφηβον ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, καί τοι τὸ μέσον τοῦτο εἶναι ἐξ ἴσου ἀβέβαιον καὶ κινδυνῶδες. Μέχρι τῆς σήμερον δὲν κατώρθωσαν νὰ κρατήσουν ὁλόκληρον οἰκογένειαν ἐλεφάντων ἐν χειροήθει καταστάσει· ἡ φυσικὴ ῥαθυμία καὶ ἡ ἀναλγησία τῶν ἀνατολικῶν λαῶν ὡς καὶ ἡ ἀφοσίωσις αὐτῶν εἰς τὰ παλαιὰ ἔθιμα αὐτῶν ἐξηγοῦσι τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην. Ἐξ ἑνὸς ὁ Ἰνδὸς, ὁ Βιρμᾶνος, ὁ Μαλαῖος φρονοῦσιν ὅτι θὰ εὑρίσκωσι πάντοτε ἀρκετοὺς ἀγρίους ἐλέφαντας εἰς τὰ δάση, ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ κόπτων ἐν ὀπωροφόρον δένδρον ἄγριος σκέπτεται ὅτι θὰ ἔχῃ πάντοτε ἀρκετὰ δένδρα· ἐξ ἄλλου, καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἔπραττον τὸ αὐτό.

Ἀλλ' οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν φρονοῦσι παντάπασι τὰ αὐτά. Ἡ δραστηρία καὶ ἀποφασιστικὴ φυλὴ τῶν τέκνων τοῦ Ἰάφεθ, διεσκορπισμένη τανῦν εἰς τὰς χώρας τῶν τροπικῶν, τὴν κυρίως πατρίδα τοῦ ἐλέφαντος, δὲν θέλει βραδύνει ὅπου πατήσῃ τὸν πόδα νὰ ἐξημερώσῃ τὸ τόσον ὠφέλιμον τοῦτο ζῶον.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ψευδῶν διηγήσεων περὶ τοῦ ἐνστίκτου τοῦ ἐλέφαντος ἀναφέρονται καὶ πολλὰ γεγονότα, ἐξακριβωθέντα ὡς ἀληθῆ, ἐξ ὧν συνάγεται πόσον εἶναι εὔκολον εἰς τὸν ἄνθρωπον ν' ἀποκτήσῃ ἐν τῷ ἐλέφαντι φίλον καὶ οἰκέτην συγχρόνως. Μία δὲ τῶν θελκτικωτέρων διηγήσεων εἶναι ἡ τοῦ ἐλέφαντος Β α ν δ ύ α, σώσαντος τὴν ζωὴν τοῦ αὐτοκράτορος Χ ο υ μ α ϊ ο ύ ν· ἡ διήγησις αὕτη ᾄδεται ἐν εἴδει μονῳδίας ὑπὸ τῶν κωπηλατῶν τοῦ Γάγγη καὶ τοῦ Βραχμαπούτερ ὡς καὶ ὑπὸ τῶν φορεισκομιστῶν. Οἱ Ἄγγλοι, καθ' ὅλους τοὺς πολέμους αὐτῶν, ἐσεβάσθησαν πάντοτε τὸ μνημεῖον, ὅπερ ὁ Χουμαϊοὺν, εἰσελθὼν τροπαιοφόρος εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀρτιγενοῦς τέκνου αὐτοῦ, ἀνήγειρεν ἐν τῇ πλατείᾳ, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Βανδύας.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΚΗ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ.

(Ἀνέκδοτον.)

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς γνωρίσαντας τὸν διάσημον ἰατρὸν Ἰούνκερ, καθηγητὴν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Χάλλης, τὸν ἤκουσαν συχνάκις διηγούμενον ὅτι, ὅτε μίαν τῶν ἡμερῶν κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὰ πτώματα δύο ἀπαγχονισθέντων κακούργων, ὅπως κάμῃ ἀνατομίαν ἐπ' αὐτῶν, μὴ εὑρίσκων τὴν κλεῖδα τοῦ ἀνατομικοῦ αὐτοῦ δωματίου, καθ' ἣν στιγμὴν ἔφερον αὐτὰ εἰς τὸν οἶκόν του, τὰ κατέθεσεν εἰς ἕτερον δωμάτιον, συγκοινωνοῦν μετὰ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας ὁ Ἰούνκερ ἐκάθησε νὰ γράψῃ, ὡς συνείθιζε πρὶν ἀναπαυθῇ. Τὸ ὡρολόγιον ἐσήμαινε μεσονύκτιον, καὶ ἅπασα ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἐκοιμᾶτο ὕπνον βαθύτατον, ὅτε αἰφνης ὑπόκωφος θόρυβος, ὡς ἐκ τοῦ σπουδαστηρίου αὐτοῦ ἐξερχόμενος, προσέβαλε τὴν ἀκοήν του. Νομίσας ὅτι ἐξ ἀπροσεξίας ἔκλεισαν τὸν αἴλουρον εἰς τὸ δωμάτιον τῶν πτωμάτων, ἠγέρθη, καὶ λαβὼν τὸ κηροπήγιον, ἦλθε νὰ ἴδῃ τί τὸ προξενῆσαν τὴν ταραχήν. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις, ἢ μᾶλλον ὁ τρόμος αὐτοῦ, ἰδόντος ὅτι ὁ περικλείων τὰ πτώματα σάκκος ἐσχίσθη κατὰ τὸ μέσον. Πλησιάσας εἶδεν ὅτι τὸ ἓν τῶν πτωμάτων ἔλειπεν.

Αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ἦσαν κεκλεισμένα μὲ τὴν μεγαλητέραν προσοχὴν, καὶ τῷ ἐφαίνετο ἀδύνατον ὅτι εἶχον κλέψει τὸ πτῶμα. Ἔῤῥιψε πέριξ τὸ βλέμμα, οὐχὶ ἄνευ τρόμου, καὶ παρετήρησε τέλος τὸ πτῶμα εἰς μίαν τῶν γωνιῶν καθήμενον. Ὁ Ἰούνκερ ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπί τινας στιγμάς. Τοῦ νεκροῦ τὰ βλέμματα ἐφαίνοντο εὐθυνόμενα πρὸς αὐτὸν, οὗτος δὲ ἐβάδιζεν ἄλλοτε πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἄλλοτε πρὸς ἀριστερὰ, πάντοτε ὅμως τὸ πτῶμα εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ προσηλωμένα τὰ ὄμματα.

Τότε πλέον ὁ ἰατρὸς, νεκρὸς μᾶλλον ἢ ζῶν, ἔκρινε φρόνιμον νὰ ὑποχωρήσῃ, στρέφων βῆμα πρὸς βῆμα εἰς τὰ ὀπίσω, χωρὶς νὰ χάσῃ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ἀντικείμενον τοῦ τρόμου αὐτοῦ, καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς κρατῶν πάντοτε τὸ κηροπήγιον, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας ζητῶν τὴν θύραν, εἰς ἣν καὶ ἔφθασεν. Ἀλλὰ τὸ πτῶμα ἠγέρθη καὶ τὸν ἠκολούθησεν. Ἡ πελιδνὴ μορφὴ, τὸ ὁλόγυμνον καὶ κινούμενον σῶμα, ἡ προκεχωρημένη ὥρα τῆς νυκτὸς καὶ ἡ βασιλεύουσα βαθεῖα σιωπὴ, πάντα ταῦτα συνελθόντα κατέβαλον τὸ θάῤῥος του. Ἀπώλεσεν ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις· τὸ κηροπήγιον διαφυγὸν τῶν χειρῶν του ἔπεσε καὶ ἐσβέσθη, καὶ σκότος περιεκάλυψε τὴν φρικώδη ἐκείνην σκηνήν. Ὁ Ἰούνκερ κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν κοιτῶνά του, ὅπου ἐῤῥίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης του· ἀλλὰ τὸ πτῶμα ἠκολούθησε τὰ βήματά του, τὸν ἐπρόφθασε καὶ τελευταῖον πίπτει παρὰ τοὺς πόδας του καὶ περιπτύσσει τὰ γόνατα αὐτοῦ, στενάζον βαθύτατα.

— Ὅστις καὶ ἂν ᾖσαι, παραίτησόν με! ἀνέκραξεν ὁ Ἰούνκερ.

Ὁ νεκρὸς τὸν ἀφῆκεν, ἀλλ' ἐστέναξε καὶ πάλιν βαθύτατα, καὶ μετὰ πολλὰς προσπαθείας ὅπως λαλήσῃ, ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας μετ' ἐσβεσμένης φωνῆς.

— Δήμιε, δήμιε, εὐσπλαγχνίσθητί μου.

Ὁ Ἰούνκερ ἀνεκάλυψε παραχρῆμα τὸ μυστήριον, καὶ βαθμηδὸν συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν. Ἔμαθε παρὰ τοῦ κακούργου, ὅστις διέφυγε τὸν θάνατον, τίς ἦτο, καὶ ἠγέρθη νὰ κράξῃ ἕνα τῶν τῆς οἰκογενείας του.

— Θέλεις λοιπὸν νὰ μὲ καταστρέψῃς; ἀνέκραξε τότε ὁ κακοῦργος. Ἐὰν ἀνακαλυφθῶ, τὸ περιστατικὸν τοῦτο θὰ γνωσθῇ παρὰ πάντων, καὶ θὰ κρεμασθῶ δευτέραν φοράν. Δι' ἀγάπην Θεοῦ! σῶσόν με ἀπὸ τὸν θάνατον.

Ὁ Ἰούνκερ ἐζήτησε φῶς. Περιετύλιξε τὸν ἄνθρωπον μὲ παλαιόν τινα κοιτωνίτην, καὶ δοὺς αὐτῷ τονικόν τι φάρμακον, τῷ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ μάθῃ ὁποῖον ἔγκλημα τὸν ἔφερεν εἰς τὴν ἀγχόνην.

Ἦτο λειποτάκτης.

Ὁ ἰατρὸς ἠγνόει τίνα μέσα νὰ μεταχειρισθῇ ὅπως σώσῃ τὸν μικρὸν αὐτὸν διάβολον. Δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν κρύψῃ εἰς τὸν οἶκόν του, νὰ τὸν ἀποβάλῃ δὲ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ τὸν κατέστρεφε. Δὲν ἔμενεν ἄλλο, ἢ νὰ τρέξωσιν εἰς τὰ ὁδοφράγματα. Ἅμα ὡς διέβαινε ταῦτα, ἠδύνατο ἀκινδύνως νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ Ἰούνκερ ἔδωκε παλαιά τινα φορέματά του εἰς τὸν ἀναστηθέντα, καὶ πολὺ πρωὶ ἐξῆλθε τῆς πόλεως, παρ' αὐτοῦ ἀκολουθούμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο γνωστὸς, ἅμα φθάσας εἰς τὸν σταθμὸν, τῷ ἤρκεσε νὰ εἴπῃ ὅτι προσεκλήθη παρ' ἀσθενοῦς, ἐκτὸς τῆς πόλεως κατοικοῦντος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κατάστασις τὸν ἠνάγκαζε νὰ συμπαραλάβῃ καὶ βοηθόν. Ὁ φρουρὸς τῷ ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν ὁδόν.

Ὅτε μετὰ δώδεκα ἔτη ἀπὸ τοῦ συμβάντος τούτου ὁ ἰατρὸς Ἰούνκερ ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀμστελόδαμον, τὸν ἐπλησίασεν εἰς τὸ χρηματιστήριον καλοενδεδυμένος τις κύριος, τὸν ὁποῖον τῷ ἐσύστησαν ὡς ἕνα τῶν πλουσιωτέρων τῆς πόλεως.

Ὁ ἔμπορος τὸν ἠρώτησεν εὐγενῶς ἐὰν ἦτο ὁ ἰατρὸς Ἰούνκερ ἐκ τῆς Χάλλης. Ἀποκριθέντος δὲ καταφατικῶς, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ νὰ γευματίσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη ὁ ἰατρός. Ἅμα δὲ ὡς ἔφθασεν ἐκεῖ, τὸν εἰσήγαγον εἰς κομψὸν δωμάτιον, ὅπου εὗρε θελκτικήν τινα κυρίαν, καὶ δύο ὡραιότατα τέκνα, ἅτινα τὸν ὑπεδέχθησαν φιλοφρονέστατα. Τοιαύτη δὲ ὑποδεξίωσις ἦτο ἐπόμενον νὰ ἐκπλήξῃ τὸν ἰατρὸν, καὶ τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ πρώτην ἤδη φορὰν ἐπεσκέπτετο ταύτην τὴν οἰκογένειαν.

Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ ἔμπορος τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ δωμάτιον, καὶ σφίγξας τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τῷ εἶπε.

— Μὲ γνωρίζεις;

— Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Ἰούνκερ.

— Ἀλλ' ἐγὼ σὲ ἀναγνωρίζω, εἶπεν ὁ ἔμπορος, οὐδὲ θὰ ἐξαλειφθῶσί ποτε ἀπὸ τὴν μνήμην μου οἱ χαρακτῆρές σου. Σοὶ ὀφείλω τὴν ζωήν. Ἐνθυμεῖσαι τὸν λειποτάκτην τῆς Χάλλης; Εἶμαι ἐγώ. Ἀποχωρισθεὶς σοῦ, ἔλαβον τὴν πρὸς τὴν Ὁλλανδίαν ἄγουσαν. Δὲν ἤμην ὀκνηρός· ἐγνώριζον καλὴν ἀριθμητικὴν, καὶ δὲν ἐδυσκολεύθην νὰ εὕρω θέσιν ὑπαλλήλου παρά τινι ἐμπόρῳ. Ἡ χρηστὴ ἀγωγή μου καὶ ὁ ζῆλός μου μ' ἔκαμαν νὰ κερδίσω ταχέως τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κυρίου μου καὶ τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἀπεσύρθη ἐκεῖνος ἀπὸ τὸ ἐμπόριον, τὸν διεδέχθην καὶ ἔγεινα γαμβρός του. Ἄνευ σοῦ, ἄνευ τῶν φροντίδων σου, ἄνευ τῆς γενναίας προστα-

σίας σου δὲν ἤθελον ἐπιζήσει ὅπως ἀπολαύσω τοσαύτης εὐδαιμονίας. Μεγαλόψυχε ἄνερ, θεώρει τοῦ λοιποῦ τὸν οἰκόν μου, τὴν περιουσίαν μου, ἐμὲ τὸν ἴδιον, ὡς ὄντα εἰς τὴν διάθεσίν σου.

Ὁ Ἰούνκερ συνεκινήθη μέχρι δακρύων. Ἀμφότεροι συνήνωσαν τὰς ἐκφράσεις τῶν αἰσθημάτων των, τὰ ὁποῖα ἡ ἀξιόλογος οἰκογένεια τοῦ ἐμπόρου ἦλθε νὰ συμμερισθῇ ἅπασα.

Γ. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Η ΧΗΡΑ. (*)

Ἐντὸς δωματίου μικροῦ, πενιχροῦ,
ἐρήμου ἐπίπλων, ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ,
ἡ δύστηνος κλαίει Μαρία.
Παντέρημος χήρα, πτωχὴ
εἰς στρῶμα ἀχύρου τραχὺ
κοιμίζει κοράσια τρία.

——

Πεινῶντα τὰ τέκνα ἡ νῆστις αὐτὴ
ἐντὸς τῆς οἰκίας θρηνοῦσα κρατεῖ
καὶ ἄπελπι στρέφει τὸ βλέμμα.
Ἑκάστη τῶν τέκνων κραυγὴ,
θανάσιμος εἶναι πληγὴ,
καὶ σταζ' ἡ καρδία της αἷμα.

——

Ψυχρὰ ἡ ἑστία! Τὸ ψῦχος δριμύ,
καὶ κύκλῳ λοιμώδεις πνοαὶ καὶ ἀτμοί·
λιμὸς καὶ χιὼν συμμαχοῦσι!
Παράθυρον ἓν χθαμαλὸν
στερεῖται ὑέλων πολλῶν·
τὰ ἔνδον ἰδοὺ πλημμυροῦσι!

——

Παρήγορος μόνος σιμὰ γρηγορεῖ,
εἰς πήλινος λύχνος. Ἡ νὺξ προχωρεῖ,
τοῦ λύχνου τὴν ὕλην ῥοφῶσα.
Ἀπαίσιον σκότος βαθὺ
ἐπὶ τῆς σκηνῆς θ' ἁπλωθῇ,
φεῦ κλίνει τοῦ λύχνου ἡ γλῶσσα!

——

Ὠχρὰ ὡς τὸ φάσμα νυκτίου θεᾶς
ἐντὸς τῆς καθύγρου αὐτῆς φωλεᾶς
ἡ χήρα τὰ τέκνα κοιμίζει,
Τὸ ἓν τῇ φωνάζει «π ε ι ν ῶ!»
Τὸ ἄλλο τῇ λέγει «π ο ν ῶ!»
Τὸ τρίτον «π α γ ό ν ω!» ψελλίζει.

——

Ὦ φρίκη! ὦ φίλτρον! ὦ θέσις δεινή!
ἡ μία τὴν ἄλλην σταυρόνει φωνὴ,
ἡ μήτηρ ὡς ἄγαλμα μένει.
Τὰς φρένας της νέφος θολοῖ·
παρέρχεται ὥρα πολλή . . .
Τί ἄρα ἐντός της συμβαίνει;

——

Τοῦ λύχνου ἡ λάμψις ἰδοὺ ὠχριᾷ,
καὶ κύκλῳ θανάτου ἁπλοῦται σκιά·
ῥιγῶσι τὰ ἄθλια βρέφη.
Καὶ πίπτει καὶ πίπτει χιὼν,
ὦ νύξ, εἶσαι φρίκης αἰών,
καὶ φρίκη τὸ ἅρμα σου στέφει!

——

Τῶν τέκνων ὁμόθυμος μία κραυγὴ,
αὐτὴν ἐξυπνᾷ, καὶ κοινὴ οἰμωγὴ
ἀκούεται τότε. (Ὦ μοῖρα!)
— Πεινῶμεν, ὦ μῆτερ, αἴ! αἴ!
— Πεινᾶτε μικρά μου; Θεέ!
Καὶ πείνει ἱκέτιδα χεῖρα.

——

Τὰ δάκρυα ῥέουν ὡς δρόσος αὐγῆς
ἐν μέσῳ βαθείας πενθίμου σιγῆς·
στοργὴ καὶ καθῆκον παλαίει.
Ἡ μήτηρ ῥιγῶσα σκιρτᾷ·
νικᾷ τὸ καθῆκον . . πλὴν τὰ . .
τὰ τέκνα κ' ἐκείνη πλὴν κλαίει.

(*) Ἐκ τοῦ ἀνεκδότου ἐπικοῦ ποιήματος τοῦ Κ. Χ. Σαμαρτσίδου, ἐπιγραφομένου «Τὰ Θύματα», ἀποσπῶμεν τὸ ἀκόλουθον τεμάχιον.

Αἴνιγμα.

Τὸ γλυκὺ ποτὸν παρέχω, τὸ ζωῆς συστατικὸν,
κ' εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς εἶμαι ἐκτισμένος καὶ οἰκῶν.
Ἂν τὰ δύο μου τὰ πρῶτα ἀφαιρέσῃς, μειδιῶν
εἰς τὴν τερπνοτέραν ὥραν θὰ εἰσέλθῃς τῶν ὡρῶν.
Ἂν ταχέως μὲ προφέρῃς, ἢ μὲ ἀναγραμματίσῃς,
τὴν κλεινὴν Θεῶν μητέρα πάραυτα θὰ σχηματίσῃς.

Κ. ΠΛΗΘΩΝΙΔΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩ ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Γάμος (μάγος) — Σιωπή.